

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

ANKARA SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (ASKİ)

2021 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2022

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	10
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	11
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	11
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	11
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	13
7.	DENETİM BULGULARI.....	13
8.	EKLER.....	59

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2021 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu (TL).....	4
Tablo 3: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu (TL).....	5
Tablo 4: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu (TL).....	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri (TL)	6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri (TL)	7
Tablo 7: ASKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler (TL)	8
Tablo 8: ASKİ Şirketlerinin Dolaylı Hissedarı Olduğu Şirketler (TL).....	8
Tablo 9: Standart Su Denge Tablosu Verileri	20

KISALTMALAR

- ABYS** : Abone Bilgi Yönetim Sistemi
ASKİ : Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi
AYKOME : Alt Yapı Koordinasyon Merkezi
ÇTV : Çevre Temizlik Vergisi
DSİ : Devlet Su İşleri
İSKİ : İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Yağmur Sularının Uzaklaştırılması İçin Yapılan Harcamaların Eksik Hesaplanması ve İlgili Belediyelerden Tahsil Edilmemesi
2. Çevre Temizlik Vergisinin Faaliyet Gelir ve Gideri Olarak Kaydedilmesi
3. İdarenin Mülkiyetinde, Yönetiminde veya Kullanımında Olmayan Taşınmazların Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubuna Kaydedilmesi
4. Tahsisli Taşınmazlara İlişkin Muhasebe Kayıtlarının Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'ne Uygun Olarak Yapılmaması

B. Diğer Bulgular

1. ASKİ İçmesuyu İletim ve Dağıtım Sistemlerindeki Gelir Getirmeyen Su Miktarının Azaltılmasına İlişkin Çalışmalara Başlanmaması ve Bu Sebep ile Gelir Kaybı Yaşanması
2. Altyapı Yatırımlarının Master Plan Esas Alınarak Beş Yıllık ve Yıllık Plan Program Dahilinde Yürütülmesinin Sağlanmaması
3. İçme Suyu ve Kanal Bağlantılarının ASKİ Tarafından Yapılmaması
4. Yeni İmalat ve Yenileme Çalışmalarına İlişkin Su ve Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Paylarının Alınmaması
5. ASKİ'ye Ait Kanalizasyon Şebekesi Bulunan Bazı Yerlerdeki Taşınmazların Kanalizasyona Bağlanmaması ve Atıksu Aboneliği Yapılmaması
6. Tahsil Edilen Atıksu Ücretlerinin Başka Hizmetlere Harcanması veya Büyükşehir Belediyesine Gönderilmesi
7. Su Tarifesinin Belirlenmesinde Doğru Maliyet Hesabının Yapılmaması
8. Su ve Atıksu Tarifelerine Aylar İtibarıyla Maliyet Artışı Oranı Yerine ÜFE Oranında Artış Yapılması
9. İdarece Bazı İlçe ve Belde Merkezlerine İndirimli Tarife Uygulanması

10. Sosyal Yardım Alan Konut Abonelerine İndirim Uygulanması ve Yapılan Bu İndirim Sebebiyle Vazgeçilen Tutarın Büyükşehir Belediyesinden Talep Edilmemesi
11. İdarenin Yaptığı İhalelerde Kontrol Görevlisi Olarak Çalışan Personele Aynı Anda İşin Başında Bulunamayacak Şekilde İş Yükü Tesis Edilmesi
12. Bazı Hizmetlerde Elle Makbuz Düzenlenmesi ve Bu Durumun Suistimale Sebep Olması
13. Yeraltı ve Kaynak Sularının Kiralanmasıyla İlgili Gerekli Takip ve İşlemlerin Yapılmaması
14. Sondaj İzni Verilen Kuyulardan Ne Kadar Su Çekildiği ve Faydalı Tüketim Miktarına İlişkin Denetimin Yapılmaması
15. Belediyelerden Yapı Ruhsatı Alan Herkesin ASKİ'den Su ve Kanalizasyon Durum Belgesi Almamış Olması
16. Faaliyeti Olmayan Daire Başkanlığı Kadrolarına Atama Yapılması
17. İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmaması
18. ASKİ Haricinde Özel Vidanjör Hizmeti Verenlerle İlgili Vidanjör Bilgi Sisteminin Olmaması
19. İçme ve Kullanma Suyu İle Atıksu İçin Yapılan Harcamaların Tam Maliyet Esaslı Muhasebe Sistemine Göre Muhasebeleştirilmemesi
20. Abone Bilgilerinin Abone Bilgi Yönetim Sistemine (ABYS) Kaydının Eksik Yapılması
21. Ödeme Emri Belgelerinin Harcama Birimleri Tarafından Hazırlanmaması
22. ASKİ Genel Müdürlüğüne Ait Mevcut Altyapı Tesislerinin Tamamının Coğrafi Bilgi Sistemlerine Aktarılmaması
23. Bazı Personele Binek Araç Tahsis Edilmesi ve Aynı Kişilerin Personel Devam Kontrol Sisteminden Muaf Tutulması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (ASKİ), Bakanlar Kurulunun 11.03.1987 tarih ve 87/11594 sayılı kararı ile kurulmuştur. ASKİ Genel Müdürlüğü, Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

Bakanlar Kurulu kararının yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 1987 yılı itibariyle teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. Ankara Büyükşehir Belediyesinin il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler ASKİ Genel Müdürlüğünün hizmet alanı kapsamındadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre ASKİ de bağlı idare olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde yer alan; *“Bu Kanun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanır.”* hükmü gereğince ASKİ faaliyetlerini 2560 sayılı Kanun'da belirtilen esaslar dahilinde yürütmektedir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanunu'nun 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana başlıklar itibarıyla, Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesisi kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir.

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin; denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığının, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin, takibi gibi faaliyetler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün) yetkisindedir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçiler ve Genel Müdürlük olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi, ASKİ Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. Ayrıca Genel Kurul, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanının görüşülmesini önerdiği işleri görüşüp karara bağlar.

Yönetim Kurulu, bir başkanla beş üyeden oluşur. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulunun başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde, Genel Müdür

Yönetim Kuruluna başkanlık eder. Genel Müdür ile genel müdür yardımcılarında hizmette en eski olanı, hizmette eşitlik halinde yaşlı bulunan Yönetim Kurulunun tabii üyesidirler. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanının teklifi ve Çevre ve Şehircilik Bakanının onayı ile atanır.

Daire başkanları, teftiş ve kontrol kurulu başkanı ve 1'inci hukuk müşaviri genel müdürün teklifi, yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayı ile müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler, daire başkan yardımcıları ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararı ile Su ve Kanalizasyon İdaresinin diğer personeli genel müdür tarafından atanmaktadır.

ASKİ Genel Müdürlüğü personeline ilişkin bir diğer düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesinde yer almaktadır. Buna göre norm kadro ilke ve standartları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken kararlaştırılır ve kurum norm kadroları bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

ASKİ Genel Müdürlüğünde çalışan memurlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olup sözleşmeli personel ise 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi ile 5393 sayılı Kanun'un 49'ncü maddesine göre çalıştırılabilmektedir. İşçiler 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına ve 696 sayılı KHK kapsamında çalıştırılanlar da 696 sayılı KHK ile 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına tabi olup tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir.

ASKİ hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan personele ilişkin bilgiler tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	2.867	1.053
Sözleşmeli Personel		250
Kadrolu İşçi	2.521	318
Geçici İşçi		-
Toplam	5.388	1.621
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel	4.209	3.622

ASKİ'nin doğrudan hissedarı olduğu toplam 4 adet, dolaylı hissedarı olduğu 3 adet şirketi bulunmaktadır.

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre ASKİ de bağlı idare olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

ASKİ'nin 2021 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2021 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu (TL)

E-Kod 1	Giderin Türü	Bütçe İle Verilen Ödenek	Eklene Ödenek	Düşülen Ödenek	Ödenek Toplamı	Bütçe Gideri Toplamı	İptal Edilen Ödenek	Ertesi Yıla Devreden Ödenek
1	Personel Giderleri	223.113.000,00	16.810.158,81	9.342.055,01	230.581.103,80	207.254.177,36	23.326.926,44	0,00
2	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	43.400.000,00	3.195.817,35	1.725.687,84	44.870.129,51	34.535.222,22	10.334.907,29	0,00
3	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.288.352.000,00	660.187.333,57	164.332.761,18	1.784.206.572,39	1.627.319.312,20	156.887.260,19	0,00
4	Faiz Giderleri	3.600.000,00	327.931,65	0,00	3.927.931,65	3.927.931,65	0,00	0,00
5	Cari Transferler	33.385.000,00	0,00	0,00	33.385.000,00	27.675.296,80	5.709.703,20	0,00
6	Sermaye Giderleri	1.648.150.000,00	292.033.555,32	418.636.978,65	1.521.546.576,67	1.383.358.526,60	138.188.050,07	0,00
7	Sermaye Transferleri	100.000.000,00	0,00	79.889.423,80	20.110.576,20	20.000.000,00	110.576,20	0,00
8	Borç Verme	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	Yedek Ödenek	300.000.000,00	0,00	298.627.890,22	1.372.109,78	0,00	1.372.109,78	0,00
Toplam		3.640.000.000,00	972.554.796,70	972.554.796,70	3.640.000.000,00	3.304.070.466,83	335.929.533,17	0,00

ASKİ'nin 2021 mali yılı bütçesi ile 3.640.000.000,00 TL ödenek öngörülmüş olup yıl içinde 3.304.070.466,83 TL bütçe gideri yapılmış, 335.929.533,17 TL ödenek iptal edilmiştir.

ASKİ'nin 2021 yılı Bütçesi "(A) Ödenek Cetvelinde" 3.640.000.000,00 TL ödenek, "(B) Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması" cetvelinde ise 3.140.000.000,00 TL gelir tahmini öngörülmüş olup gider bütçesindeki ödenek toplamı ile gelir bütçesinde tahmin edilen gelir toplamı arasındaki fark, Finansmanın Ekonomik Sınıflandırılması Cetvelindeki borçlanma, borç ödemeleri ve likidite amaçlı banka hesabında tutulan nakit karşılığı ile gösterilen 500.000.000,00 TL ile giderilmiş olup bütçe denkliği sağlanmıştır.

Tablo 3: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu (TL)

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini	Tahsilat Tutarı	Red ve İadeler	Net Tahsilat	Gerçekleşme Yüzdesi %
01- Vergi Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
03-Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	2.301.310.000,00	2.017.064.686,88	4.093.015,00	2.012.971.671,88	87,47
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
05- Diğer Gelirler	391.940.000,00	578.818.932,67	1.740.407,07	577.078.525,60	147,24
06- Sermaye Gelirleri	0,00	3.882.523,20	0,00	3.882.523,20	0,00
08- Alacaklardan Tahsilat	447.000.000,00	320.041.295,08	0,00	320.041.295,08	71,60
09- Red ve İadeler	-250.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	3.140.000.000,00	2.919.807.437,83	5.833.422,07	2.913.974.015,76	92,80

Buna göre 2021 yılında net bütçe geliri %92,80 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 4: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu (TL)

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe (Başlangıç) Ödeneği	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	223.113.000,00	207.254.177,36	92,89
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	43.400.000,00	34.535.222,22	79,57
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.288.352.000,00	1.627.319.312,20	126,31
04- Faiz Gideri	3.600.000,00	3.927.931,65	109,11
05- Cari Transferler	33.385.000,00	27.675.296,80	82,90

06- Sermaye Giderleri	1.648.150.000,00	1.383.358.526,60	83,93
07- Sermaye Transferleri	100.000.000,00	20.000.000,00	20,00
08- Borç Verme	0,00	0,00	0,00
09- Yedek Ödenekler	300.000.000,00	0,00	0,00
Toplam	3.640.000.000,00	3.304.070.466,83	90,77

Buna göre 2021 yılında bütçe giderleri %90,77 seviyesinde gerçekleşmiştir.

ASKİ'nin bütçe gelir ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2020 yılının 2019 yılına, 2021 yılının 2020 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri (TL)

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2019 Yılı (A)	2020 Yılı (B)	2021 Yılı (C)	2020-2019 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2021-2020 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Vergi Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Teşebbüs ve Mülk. Gelirleri	1.897.207.096,59	1.830.884.383,77	2.017.064.686,88	-3,50	10,17
Al. Bağış ve Yard.-Özel Gel.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Diğer Gelirler	305.011.796,82	397.866.092,29	578.818.932,67	30,44	45,48
Sermaye Gelirleri	0,00	190.875,00	3.882.523,20	0,00	1934,07
Alacaklardan Tahsilat	333.067.747,33	156.483.939,16	320.041.295,08	-53,02	104,52
Toplam	2.535.286.640,74	2.385.425.290,22	2.919.807.437,83	-5,91	22,40
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	3.624.330,37	4.656.039,96	5.833.422,07	28,47	25,29
Net Toplam	2.531.662.310,37	2.380.769.250,26	2.913.974.015,76	-5,96	22,40

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2021 yılında gelirler bir önceki yıla göre 533.204.765,50 TL'lik (%22,40) artış göstermiştir. Bu çerçevede; teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinde 186.180.303,11 TL (%10,17), diğer gelirlerde 180.952.840,38 TL (%45,48), alacaklardan tahsilat gelirlerinde 163.557.355,92 TL (%104,52) ve sermaye gelirlerinde 3.691.648,20 TL (%1934,07) tutarlarındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur. Artışın büyük oranda sermaye gelirleri ve alacaklardan tahsilat gelirleri sonucu arttığı anlaşılmakla birlikte, gelir yönetiminde sağlanan başarı da bu artışta etkili olmuştur.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri (TL)

Bütçe Giderinin Çeşidi	2019 Yılı (A)	2020 Yılı (B)	2021 Yılı (C)	2020-2019 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2021-2020 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Personel Giderleri	176.296.582,41	194.634.532,34	207.254.177,36	10,40	6,48
SGK Devlet Primi Giderleri	29.773.924,33	31.576.700,00	34.535.222,22	6,05	9,37
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	836.482.822,84	881.773.650,24	1.627.319.312,20	5,41	84,55
Faiz Giderleri	4.399.835,21	3.722.558,43	3.927.931,65	-15,39	5,52
Cari Transferler	135.905.124,35	25.306.196,05	27.675.296,80	-81,38	9,36
Sermaye Giderleri	1.476.694.626,93	680.283.381,36	1.383.358.526,60	-53,93	103,35
Sermaye Transferleri	0,00	49.998.500,00	20.000.000,00	0,00	(60,00)
Borç Verme	150.000.000,00	0,00	0,00	-100,00	0,00
Toplam	2.809.552.916,07	1.867.295.518,42	3.304.070.466,83	-33,54	76,94

ASKİ'nin bütçe giderleri toplamı 2021 yılında 2020 yılına göre 1.436.774.948,41 TL (%76,94) artmıştır. Mal alım ve hizmet giderlerinde 745.545.661,96 TL'lik (%84,55), sermaye giderlerinde 703.075.145,24 TL'lik (%103,35) artış olmuştur. Artışın büyük oranda mal ve hizmet alımları ve sermaye giderlerindeki artıştan kaynaklandığı görülmüştür.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın ASKİ'nin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2021 yılı faaliyet gideri 2.976.299.903,80 TL, faaliyet geliri 2.551.895.511,11 TL olup dönem olumsuz faaliyet sonucu ise 424.404.392,69 TL olarak gerçekleşmiştir.

ASKİ'nin doğrudan ve/veya dolaylı hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo 7: ASKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler (TL)

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı	ASKİ'nin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı	Sermaye Payı (%)
1	BELKA A.Ş.	470.500.000,00	470.476.475,00	99,995
2	TOBAŞ A.Ş.	31.000.000,00	7.100,00	0,03
3	BUGSAŞ A.Ş.	90.000.000,00	26.784.000,00	29,76
4	SAĞLIK KAYNAK SUYU A.Ş.	1.000.000,00	300.000,00	30

Tablo 8: ASKİ Şirketlerinin Dolaylı Hissedarı Olduğu Şirketler (TL)

ASKİ Şirketi	Hissedar Olduğu Şirket	Toplam Sermaye Tutarı	ASKİ Şirketinin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı	ASKİ Şirketinin Sermaye Payı (%)
BELKA A.Ş.	ANKARA İNOVATİF TEKNOLOJİ VE BİLİM A.Ş.	10.000.000,00	10.000.000,00	100
	BELPA ANKARA EĞİTİM SAĞLIK HİZMETLERİ İNŞAAT ENERJİ GIDA TEMİZLİK İTHALAT İHRACAT TİCARET ANONİM ŞİRKETİ	20.000.000,00	3.333,33	0.000166
	BELPLAS ANKARA TERMOPLASTİK VE BAKIM ONARIM HİZMETLERİ ANONİM ŞİRKETİ	30.000.000,00	25.650,00	0.0855

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

ASKİ'nin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması

gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
 - 1) Bilanço
 - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
 - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar
 - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
 - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
 - 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
 - 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu

10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim

hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol sistemi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun Beşinci kısmında düzenlenmiştir. İç kontrol, idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve

kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenir, geliştirilir ve uyumlaştırılır. Bunlar ayrıca, sistemlerin koordinasyonunu sağlar ve kamu idarelerine rehberlik hizmeti verir.

İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesi ile Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum konulu 02.12.2013 tarih ve 10775 sayılı Genelge çerçevesinde iç kontrol sisteminin kurulması, eylem planının hazırlanması, standartların uygulanması ve geliştirilmesi konularında iç kontrol çalışmalarına başlanılmıştır.

ASKİ İç Kontrol Eylem Planında belirlenen faaliyetlerin uygulama çalışmaları aşamalı olarak devam etmektedir. İç Kontrol Müdürlüğü tarafından iç kontrol çalışma ekiplerine bilgilendirme seminerleri yapılmıştır. İç Kontrol çalışmaları neticesinde tüm başkanlıklardaki personellerin görev, yetki ve sorumlulukları, iş akış süreçleri belirlenmiş ve personelin erişimi sağlanmıştır.

Risk Değerlendirme, Kontrol Faaliyetleri ve Bilgi İletişim Standartlarını sağlamak üzere tüm başkanlıkların katılımıyla gerçekleşen çalışmalar yapılmıştır. Birimlerin riskleri belirlenmiş, derecelendirilmiş ve bununla ilgili öngörülen eylem planı belirtilmiştir. Kurum içi riskler tespit edilerek konsolide risk raporu düzenlenmiş olup güçlü ve zayıf yönler tespit edilmiş, iyileştirmeye açık olanlar belirlenerek üst yöneticiye sunulmuştur.

Bunların yanında Süreci Gözden Geçirme Toplantıları yapılmış, bunların prosedürleri belirlenmiştir. Bilgi iletişim standardı doğrultusunda, iletişim bilgi formu, öneri formu ve arşiv prosedürleri uygulamaları yapılmıştır. Bütün bu uygulamalarla ilgili bir standart oluşturmak adına birimlere örnek formlar gönderilmiş ve İç Kontrol Müdürlüğü tarafından bu işin sekreteryası yürütülmüştür.

Kurumun bünyesinde gerçekleştirilen İç Kontrol faaliyetlerinin genel değerlendirilmesi yapılarak konu ile ilgili rapor hazırlanmıştır. Ayrıca Kurumun bünyesinde yeni açılan başkanlıklar için de ASKİ İç Kontrol Eylem Planında belirlenen faaliyetlerin uygulama

çalışmaları aşamalı olarak devam etmekte olup, faal olan başkanlıklar için ise güncelleme çalışmaları yapılmaktadır.

Eylem Planı Hazırlama Grubu tarafından iç kontrol karşılaştırma raporu hazırlanmıştır. İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından uygun bulunmuş ve 2021-2022 Uyum Eylem Planı üst yönetici tarafından onaylanmıştır. Onaylanan Uyum Eylem Planı Hazine ve Maliye Bakanlığına bilgi verilmiştir.

Harcama biriminde ön mali kontrol bağlamında mali işlem süreç akış şemaları düzenlenmiştir. Ön mali kontrol ile ilgili olarak personel görevlendirilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte kuruluşa tahsis edilen 5 adet iç denetçi kadrosunun tamamına atama yapılarak İç Denetim Birimi Başkanlığı kurulmuş ve İç Denetim Koordinasyon Kuruluna bildirilmiştir.

Üst yöneticinin onayı ile yürürlüğe giren denetim plan ve programında yer alan tüm süreçlerin denetimi veya danışmanlık faaliyeti sonucunda rapor düzenlenmektedir. Bu rapor Kamu İç Denetim Standartları, Kamu İç Denetim Rehberi ve İç Denetim Yönergesine uygun olarak düzenlenip İç Denetim Koordinasyon Kuruluna gönderilmektedir.

İç Kontrol çalışmaları ve takibi "İç Kontrol Çalışmaları" adı altında kurum içi haberleşme ağı olan "askiportal" üzerinden yapılmaktadır. İç Denetim Birimi tarafından eğitim ve izleme yöntemleri uygulanmaktadır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün(ASKİ) 2021 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan; geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Yağmur Sularının Uzaklaştırılması İçin Yapılan Harcamaların Eksik Hesaplanması ve İlgili Belediyelerden Tahsil Edilmemesi

İdare tarafından yağmur sularının uzaklaştırılması amacıyla yapılan ve ilgili belediyeden tahsil edilmesi gereken harcamaların hesabında eksikliklerin bulunduğu ve bu eksikliklerle beraber tüm harcamaların 31.12.2021 tarihi itibarıyla ilgili belediyelerden tahsil edilmediği görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yağmur sularının uzaklaştırılması ile beraber altyapı anlamında bütün görevlere ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Mezkûr Kanun'un "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15'inci maddesinde ise " ... atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; ... " yetkisi belediyelere verilmiştir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Yağmur sularının uzaklaştırılması" başlıklı 25'inci maddesinde yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi için yapılan gerekli harcamaların ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla İSKİ tarafından yerine getirileceği, bu tesislerin yapılması veya işletilmesine ilişkin harcamaların tarifelere dahil edilemeyeceği, ek 5'inci maddesinde bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanacağı belirtilmiştir.

Su ve kanalizasyon hizmetleri, aboneler için ücret karşılığında yapılmakta ve bu hizmetten yararlananlar bunun bedelini ödemektedirler. Oysa yağmur suyunun uzaklaştırılmasına ilişkin harcamalar 2560 sayılı Kanun'a göre ilgili su ve kanalizasyon idaresi tarafından yapılmakta ancak buna ilişkin harcamalar tarifelere dahil edilememektedir. Bunun en önemli nedeni, bir kamu hizmeti olan yağmur suyunun uzaklaştırılması işlerinin ilgili belediyelerin görev ve sorumluluğu altında olmasıdır. Bu sebeple, İdarece bu maksatla yapılan harcamaların tümüne ilişkin giderlerin ilgili belediyelerden alınması gerekmektedir.

ASKİ Genel Müdürlüğünün yağmur sularının uzaklaştırılması işlemleri için yaptığı harcamalar belirlenirken sadece ilgili daire başkanlığınca yapılan ve 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar hesabında kayıtlı tutarların esas aldığı fakat yıllar içerisinde yağmur sularının uzaklaştırılması için il genelindeki alt geçitlerde ve kavşaklarda kullanılan elektrik bedelinin

ödenmesine yönelik harcamalar ile yağmur suyu ızgaraları, bacaları ve yağmur suyu hattı temizliği harcamalarının, bu hatların ve yağmur suyunu uzaklaştırmak için kullanılan pompaların bakım onarımına ilişkin harcamaların esas alınmadığı, söz konusu eksiklikler tutarı kadar yağmur suyu harcaması maliyetinin ilgili belediyelerin borç hanesine yazılmaması sebebiyle mali tabloların etkilendiği görülmüştür. 1. 2. ve 3. Bölge Daire Başkanlıklarınca yağmur suyu hattı, baca ve ızgara temizliği giderleri ile tesisler dairesi başkanlığınca takibi yapılan yağmursuyu uzaklaştırma pompalarının bakımı giderleri ve bu pompalar için alt geçitlerde kullanılan elektrik giderleri incelenmiş sadece 2020 yılında yaklaşık 15 milyon TL gibi bir tutarın, 2021 yılında ilgili belediyelerin borç hanesine yazılan 501.287.054,96 TL toplam tutarın içerisinde bulunmadığı görülmüştür. Başka bir ifade ile 2020 ve öncesi yıllara ait **yağmur suyu tesislerinin işletilmesiyle** ilgili konunun muhatabı daire başkanlıklarınca önemli giderler yapılmış olmasına rağmen bu tutarların ilgili belediyelerin borç hanesine yazılmadığı ve talep edilmediği görülmüştür.

Sonuç olarak, ASKİ tarafından yapılan yağmur suyunun uzaklaştırılmasıyla ilgili tüm harcamaların yukarıda belirtilen değerlendirmeler neticesinde tasniflenerek hesaplanması ve ilgili belediyelerden tamamının tahsili yoluna gidilmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Çevre Temizlik Vergisinin Faaliyet Gelir ve Gideri Olarak Kaydedilmesi

Ankara sınırları içerisindeki belediyeler adına çevre temizlik vergisi tahsilatı yapan ASKİ Genel Müdürlüğünün belediyelere gönderdiği bu vergiyi, önce gelir daha sonra gider olarak kaydettiği görülmüştür.

2464 sayılı Kanun'un "Çevre temizlik vergisi" başlıklı mükerrer 44'üncü maddesinde; su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle hesaplanan çevre temizlik vergisinin, su faturasında ayrıca gösterilmek suretiyle tahakkuk etmiş sayılacağı, su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan büyükşehir belediye sınırlarındaki çevre temizlik vergisinin, 2560 sayılı İSKİ Kanunu hükümlerine göre kurulan su ve kanalizasyon idarelerince tahsil edileceği, su ve kanalizasyon idarelerince büyükşehir dahilindeki her ilçe belediyesinin mücavir sınırları içinde bulunan konutlara ilişkin olarak tahsil edilen çevre temizlik vergisi ile bu verginin süresinde ödenmemesi nedeniyle tahsil edilen gecikme zammının yüzde seksenini tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir bildirim ile ilgili belediyeye bildirilerek aynı süre içinde ödeneceği, tahsil edilen vergi ve gecikme zammının yüzde

yirmisini ise münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere büyükşehir belediyesinin hesabına tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar aktarılacağı ifade edilmiştir.

Su ve kanalizasyon idarelerince tahakkuk ettirilen çevre temizlik vergisi idarenin kendine ait bir gelir değildir. Bahsedildiği üzere, çevre temizlik vergisi konutlarda su faturası üzerinden tahsil edilmekte, su idaresinin fonksiyonu ise bu vergiyi ilgili belediyelere göndermektir. İdarenin 2021 yılında 115.485.522,83 TL ÇTV tahakkuk ettirdiği, 115.021.717,77 TL de ÇTV tahsil ettiği, tahsil edilenin 110.360.986,20 TL'sinin 2021 yılı tahakkukundan, 4.660.731,57 TL'sinin ise önceki yıllar tahakkukundan olduğu görülmüştür. İdareye ait olmayan ÇTV'nin tahakkuku 600 Faaliyet Gelirleri hesabının alt kodunda, tahakkuk eden ÇTV'nin tahsilinden sonra belediyelere gönderilmek üzere ilgili hesaba intikali esnasında da 630 Faaliyet Gideri hesabı alt kodunda muhasebeleştirilmiştir. Dolayısıyla, gelir kaydedilen tutarın daha sonra gider kaydedilmek suretiyle idarenin mali tablolarında denge sağlanmaya çalışılsa da bu durum, 630 Faaliyet Gideri ve 600 Faaliyet Geliri hesaplarının olması gerekenden fazla gözükmemesine, tahakkuk ve tahsilatı arasındaki fark olan 463.805,06 TL kadar da 2021 yılı mali tablolarında hataya neden olmuştur.

Belediyeler adına tahsilatı yapılan çevre temizlik vergisinin muhasebe kaydının nasıl yapılacağına ilişkin detaylı açıklama; Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 948 hesap kodlu Başka Birimler Adına İzlenen Alacaklar Hesabı ile 949 hesap kodu ile Başka Birimler Adına İzlenen Alacak Emanetleri Hesabının anlatıldığı 470, 471, 472,473 ve 473'üncü maddelerinde yapılmıştır.

Söz konusu muhasebe kayıtlarının yönetmelik hükümleri doğrultusunda yapılması gerekmektedir.

BULGU 3: İdarenin Mülkiyetinde, Yönetiminde veya Kullanımında Olmayan Taşınmazların Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubuna Kaydedilmesi

İdarece 2008 yılında yapımına başlanan ve bittikten sonra Kırşehir Belediyesine devredilen Kırşehir atıksu arıtma tesisinin 2021 yılında dahi idarenin kendi mülkiyetindeymiş gibi muhasebe kayıtlarında bulunduğu, devredildikten sonra değer artışları yapıldığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin maddi duran varlıklar başlıklı 186'ncı maddesinde maddi duran varlıklar hesap grubunun süresi bir yıldan fazla olan fiziki varlıklar ile bunlara ilişkin birikmiş amortismanların izlenmesi için kullanılacağı, maddi duran varlıklar hesap grubunun niteliklerine göre bu grup içinde açılacak hesaplardan oluşacağı, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri hesabının maddi duran varlıklar hesap grubu içinde yer alacağı, hesap grubuna ilişkin işlemler başlıklı 187'nci maddesinde maddi duran varlıklar hakkında; Taşınır Mal Yönetmeliği ve 13/9/2006 tarihli ve 2006/10970 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in ilgili hükümleri ile işlem yapılacağı, edinilen maddi duran varlıkların, maliyet bedeli ile hesaplara alınacağı ifade edilmiştir.

İdarenin 251 hesap kodunda kayıtlı 5.536.948,68 TL tutarındaki Kırşehir atıksu arıtma tesisi bulunmaktadır. Bu tesisin kamu idarelerine ait taşınmazların kaydına ilişkin yönetmeliğe göre işlem yapılacağı ortada iken, Kırşehir Belediyesine devredilen dolayısı ile ASKİ Genel Müdürlüğüne ait bir taşınmaz olmaktan çıkan bu tesisin, muhasebe kayıtlarından da çıkarılması gerekmektedir.

İdarenin mülkiyetinde, yönetiminde ve kullanımında olmayan tesislerin kendi maddi duran varlığıymış gibi kaydedilmesi, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri hesabında olmaması gereken tutarlar kadar 2021 yılı bilanço aktifinin fazla gözükmesine sebep olmuştur.

BULGU 4: Tahsisli Taşınmazlara İlişkin Muhasebe Kayıtlarının Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'ne Uygun Olarak Yapılmaması

Diğer kamu idarelerinden tahsisli olarak kullanılan taşınmazlar ile diğer kamu idarelerine tahsisli olarak kullandırılan taşınmazların, muhasebe kayıtlarına alınmadığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planı'nda, ASKİ'nin tahsis ettiği taşınmazlar için Yönetmelik gereği yapacağı kayıtlarda kullanacağı hesaplar; 250.02 Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Arazi ve Arsalar Hesabı, 251.02 Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı ve 252.02 Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Binalar Hesabı, 500.11 Tahsis Edilen Taşınmazlar Hesabı ve 500.13 Tahsis Edilen Taşınmazlar İçin Ayrılmış Amortisman Tutarları Hesabı olarak yer almaktadır. Tahsisli olarak kullandığı taşınmazlar için ise 250.03, 251.03 ve 252.03 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar Hesapları ile 500.12 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar hesabının kullanılacağı belirtilmiştir.

İdarece tahsisli olarak kullanılan 515 adet, başka idarelere tahsis edilen 8 adet taşınmaz bulunmaktadır. İdarenin tahsisli olarak kullandığı taşınmazların muhasebe kayıtları yapılmadığından İdarenin bilançosunda hiç görünmemekte; idarenin başka kurumlara tahsisli olarak kullandığı taşınmazlar ise tahsis kaydı yapılmadığından, İdare tarafından kullanılmadığı halde hâlâ İdarenin bilançosunda idarenin kullanımında gibi görünmektedir.

Taşınmazların yönetimi ve kontrolü ile ilgili muhasebe hesaplarının gerçek durumu yansıtabilmesi için idarece tahsisli kullanılan ve tahsis edilen taşınmazlarla ilgili kayıtların yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine uygun olarak tutulması gerekmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: ASKİ İçmesuyu İletim ve Dağıtım Sistemlerindeki Gelir Getirmeyen Su Miktarının Azaltılmasına İlişkin Çalışmalara Başlanmaması ve Bu Sebepçe Gelir Kaybı Yaşanması

Küresel ısınma ve onun etkisiyle ortaya çıkan iklim değişikliği ile birlikte son zamanlarda görülen kuraklık nedeniyle içmesuyu temin edilen kaynaklardaki su seviyelerinde ciddi azalmaların yaşanması gerçeği ve yakın gelecekte kesintisiz içmesuyu temininde sorunlarla karşılaşılacağı öngürüsüne rağmen içme suyu iletim ve dağıtım sistemindeki su kayıp kaçaklarıyla ilgili 31.12.2021 tarihi itibarıyla etkin çalışma yapılmadığı görülmüştür.

Gerek nüfus artışı gerekse de son dönemde yaşanan pandemi süreci nedeniyle suya olan talebin artması, iklim değişikliklerinin su kaynaklarına etkisi vb. hususlar suyun kaynaktan aboneye kadar iletim ve dağıtımının verimli bir şekilde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda gerek ulusal ölçekte gerekse yerel idareler ölçeğinde su kayıp, kaçaklarının etkin yönetimine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlıkları tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından “*İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği* ve buna ilişkin *Teknik Usuller Tebliği* yayımlanmıştır. Mezkur yönetmelik çerçevesinde Büyükşehir ve il belediyeleri su kayıplarını 2023 yılına kadar en fazla %30, 2028 yılına kadar ise en fazla %25 düzeyine indirmekle yükümlüdürler.

İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği'ne göre; içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki idari ve fiziki su kayıplarının önlenmesi için, idari ve fiziki su kayıplarının ölçüme dayalı olarak belirlenmesini, şebekenin ve sistemin şartnamelere ve uygulama projelerine uygun olarak yapılmasını, kullanılan malzemelerin standartlara uygun olarak temin edilmesini, sistemde ana basınç bölgesi ve alt bölgelerin oluşturulmasını, şebekede etkili bir basınç ve debi yönetimi ile optimum işletme şartlarının sağlanmasını, sistemin izlenmesini, kayıt altına alınmasını ve etkili bir su yönetim sistemini sağlamakla idarelerin yükümlü olduğu ifade edilmiştir

Bununla birlikte yine Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından tüm Su ve Kanalizasyon İdarelerine gönderilen 15.02.2021 tarih ve 51608 sayılı dağıtımlı yazıda Su ve Kanalizasyon İdarelerinin su kaynağından musluğa kadar su kayıplarının azaltılmasına ilişkin çalışmaları yapmaları gerektiği aksi takdirde su kayıplarını azaltmayan idarelerin yeni su kaynağı/kaynaklarının tahsislerine ilişkin taleplerin Bakanlığın ilgili idarelerince dikkate alınmayacağı belirtilmektedir.

Ayrıca, 6 Ekim 2021 tarihinde "İçme Suyu Sistemlerinde Su Kayıplarının Azaltılmasına Yönelik İş Termin Planı Genelgesi" yayımlanmıştır. Bu genelge ile konunun belediye başkanı seviyesinde sahiplenilmesi hedeflenmiştir.

Su İdarelerinde kayıp su, fiziki ve idari kayıp olmak üzere iki ayrı tip olarak ortaya çıkmaktadır. Fiziki kayıplar, iletim ve dağıtım hatlarından, dağıtım borusu ile sayaç arasındaki hatlardan ve depolarda meydana gelen kaçak ve taşmalardan oluşmaktadır. İdari kayıplar ise abone sayacı ölçüm hatalarından, veri aktarımı ve sistematik veri işleme hatalarından ve izinsiz tüketimden kaynaklanmaktadır. Su kayıplarının yüksek olması iletim ve dağıtım sistemlerinin verimsizliğini ortaya koymakta ve idarenin şebekeye hâkim olma kabiliyetini azaltmaktadır.

Yukarıda belirtilen tüm nedenler esas alınarak Su kayıp kaçakları iki esas üzerine incelenmelidir. Birincisi ve en önemlisi; söz konusu kayıp kaçak oranı Bakanlık Su Yönetimi Genel Müdürlüğüne belirlenen seviyelere ve bu seviyenin de altına doğru verilerle indirilmediği sürece gelecekte içme ve kullanma suyu temini ve tahsisi ile ilgili problemlerle karşılaşılabilir olmasıdır. İkincisi ise, önemli mali kayıplar sebebiyle yatırımların finansmanı sorununun ve birçok maliyete katlandıktan sonra gerçekleşen kayıp kaçak sebebiyle suyun Ankara halkı tarafından daha uygun bedelle tüketilmesinin engellenmesi gibi istenmeyen sorunların ortaya çıkacak olmasıdır.

2019-2021 yıllarında bakanlığa bildirilen standart su dengesi formu verileri aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 9: Standart Su Denge Tablosu Verileri

Yıl	Sisteme Giren Su Miktarı m ³ /yıl	Gelir Getirmeyen Su Miktarı m ³ /yıl	Su Kayıpları m ³ /yıl	Su Kayıpları (%)	Fiziki Kayıp %
2019	487.533.370	186.011.853	185.065.873	37,96	35,49
2020	507.518.352	191.782.615	190.854.329	37,61	35,01
2021	495.361.209	180.857.748	180.045.432	36,35	32,21

ASKİ Genel Müdürlüğünce 2021 yılında Su Yönetimi Genel Müdürlüğüne bildirilen Standart Su Dengesi Tablosu incelendiğinde su kayıplarının 2021 yılında 180.045.432 m³ olduğu ve su kayıp oranının ise %36,35 seviyelerinde olduğu görülmektedir. Başka bir anlatımla Ankara merkezde konutlara verilen 1 m³ suyun bedelinin 2021 yılında ortalama 3,5 TL olduğu değerlendirildiğinde 180.045.432 m³ * 3,5 TL = 630.159.012 TL değerinde tahakkuk edilmeyen yıllık su kayıp ve kaçağı bulunmaktadır. Su arıtma tesislerinden sonra sisteme verilen suların kaybı, kayıp kaçak miktarı kadar gereksiz su arıtma maliyetine katlanıldığını da ortaya koymaktadır. Söz konusu kayıp kaçak oranının sıfırlanması, bu mümkün olmasa bile en düşük seviyeye getirilmesi 2021 yılı verilerine göre 180.045.432 m³ su varlığı tasarrufu, 630.159.012 TL finansal tasarruf edilmesini sağlayacaktır. Ortaya çıkan bu verilere rağmen su kayıp kaçaklarıyla ilgili idarenin görevi gereği yapmış olduğu rutin işlemlerin yanında konuyla ilgili kararlı, etkin bir çalışmanın yapılmadığı bu sebeple de yukarıdaki tabloda görüleceği üzere kayıp kaçak oranında önemli denecek bir düşüşün olmadığı görülmüştür.

Bu kapsamda Ankara ilinin uzun dönem içmesuyu arz güvenliğinin sağlanabilmesi için İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği çerçevesinde İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliğinde belirtilenin de altında su kayıp oranının sağlanabilmesi için çalışmaların yürütülmesi, bunun yanında su tasarrufuna yönelik bireysel olarak alınacak tedbirlere ilişkin hane halkı su kullanıcılarının bilinçlendirilmesi çok büyük önem arz etmektedir.

BULGU 2: Altyapı Yatırımlarının Master Plan Esas Alınarak Beş Yıllık ve Yıllık Plan Program Dahilinde Yürütülmesinin Sağlanmaması

ASKİ Genel Müdürlüğünün altyapı yatırımlarının Master Plan esas alınarak oluşturulan bir plan program dahilinde önceliklendirilmesi ve yürütülmesini teminen yönetmelik çalışması yapması gerektiği görülmüştür.

Ankara ili alt yapı yatırımları için belirli periyotlarla master plan çalışmaları yapılarak yatırımlara yön verecek planlama çalışmaları yapılmıştır. Bahse konu tüm bu master plan çalışmalarında Ankara ili hedef yıllarına ait nüfus projeksiyonları yapılarak alt yapı için çeşitli yatırım önerilerinde bulunulmuş olup takip eden yıllar içerisinde planlanan yatırımlardan bazıları tamamlanabilmiş, bazılarının ise belirlenen takvim içerisinde gerçekleştirilemediği görülmüştür.

Hali hazırda 2020 yılı Nisan ayında 2054 hedef yılı için Ankara ili İçmesuyu, Atıksu ve Yağmursuyu Yönetimi Master Plan çalışmalarına sözleşme imzalanarak başlanılmış olup çalışma kapsamında, su talebi ve su kaynakları yönetimi, su, atıksu ve yağmur suyu altyapısı, içme suyu ve atıksu arıtma, kurumsal yapı, finansal analiz ve yatırım programları ana başlıkları altında planlama çalışmaları yürütülmekte olduğu görülmüş olup çalışmalar sonucunda 2023 yılı ile 2054 yılları arasında kısa, orta ve uzun vadeli yatırım programları ortaya konulmuş olacaktır. Bu kapsamda Master Plan, finansal analiz ve yatırım programları başlığı altında çeşitli konularda yatırım programları önerilerinde bulunacaktır.

2560 sayılı İSKİ Kanunu'nun 11'inci maddesiyle ASKİ'nin bu Kanun hükümlerince ve amacı doğrultusunda çalışmasını ve yönetilmesini sağlama ve beş yıllık plan ve yıllık yatırım programlarını yönetim kuruluna sunma görevi genel müdüre, 9'uncu maddesiyle beş yıllık ve yıllık yatırım plan ve programlarını inceleyip genel kurula sunma görevi yönetim kuruluna, bu plan ve programları inceleyerek karara bağlama görevi ise 6'ncı maddesiyle ASKİ genel kuruluna verilmiştir. Bu hükümler gereği yatırım plan ve programları master plan esas alınarak belli bir usul ile hazırlanıp karara bağlanmalıdır.

Her ne kadar İdarece yıllık bütçe hazırlanırken bütçenin G cetvelinde planlanan yatırımlar belirtilse de, yapılan incelemede geçmişten beri, master plan esas alınarak Kanun'un belirttiği gibi beş yıllık planın ASKİ Genel Kurulunca incelenip karara bağlanmadığı, bu sebeple de yatırımların genel kurulun da içinde olduğu bir plan program dahilinde yapılmadığı, ASKİ genel kurul üyesi olan her bir meclis üyesince veya muhtarlarca yıl içerisinde kendi

bölgesi için idareden yatırım talep edildiği görülmüştür. Yıl içerisinde genel kurul üyelerinin veya muhtarların taleplerinin önceliklendirilmesi durumu ortaya çıkabileceğinden, yatırımlar plan program dahilinde yürütülememektedir. Bu durumun sonucu olarak örneğin, ‘Akyurt-Kalecik-Çubuk ve Pursaklar İlçelerindeki Kırsal Mahallelerde Atıksu ve Yağmursuyu Hatları Yapım İşİ’ kapsamında Kalecik ilçesi Yılanlı ve Kızılkaya mahallelerinin atıksu hatları imalatı yapılmıştır. Bu imalatların proje yılı 2007 olup, projeler revize edilerek aradan geçen 14 yıl sonrasında 2021 yılında tamamlanabilmiştir. Ayrıca G cetveliyle planlananın dışındaki taleplerin de yerine getirilmesi sebebiyle alınan mal ve malzemenin planlanan yatırımlara yeterli gelmemesine, bu durum da şartlar oluşmadan pazarlık usulüyle ihale yapılmasına sebebiyet vermektedir.

Sonuç olarak, ASKİ Genel Müdürlüğünün yürütmüş olduğu hizmetlerin teknik gerekçeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda ekonomik, etkinlik ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde yürütülebilmesi için altyapı yatırımlarının planlanması ve gerçekleştirilmesine yönelik üst ölçekte 2023-2054 yıllarını kapsayan Master Plan esas alınarak beş yıllık yatırım planlarının, beş yıllık yatırım planına uygun olarak da yıllık yatırım programının hazırlanmasına yönelik idareyi ve genel kurulu bağlayan bir “alt yapı yatırım yönetmeliği” çalışmasının yapılması ve yatırımların bu yönetmelik esasları çerçevesinde gerçekleştirilmesinin sağlanması önem arz etmektedir.

BULGU 3: İçme Suyu ve Kanal Bağlantılarının ASKİ Tarafından Yapılmaması

Gerçek ve tüzel kişilerce ana hatlardan içme suyu ve kanal bağlantılarının yapımında, ASKİ tarafından veya akredite edilmiş olan firmalar tarafından malzemelerin temin edilmemesi ve işçiliklerin yapılmaması nedeniyle uzun vadede kamu kaynaklarının kaybına neden olmaktadır.

2560 sayılı İSKİ Kanunu'nun 17'nci maddesinde kanalizasyon şebekesi bulunan cadde ve sokaklardaki her taşınmazın kanalizasyona bağlanmasının zorunlu olduğu, bu bağlantıların, bedeli taşınmazın sahibinden alınmak suretiyle İSKİ tarafından yapılacağı veya projesine uygun olarak yaptırılacağı, ek 5'inci maddesinde bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanacağı belirtilmiştir.

Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Görev ve Yetkiler" başlıklı 8'inci maddesinde AYKOME'nin, büyükşehir dâhilindeki alt yapı hizmetlerini etkili ve koordinasyon içinde yürütmek amacıyla; Alt yapı ile ilgili kazı yapacak

gerçek ve tüzel kişilere izin ve kazı ruhsatı vereceği ve buna ilişkin bedeli belirleyeceği, AYKOME'ye katılan tüm kuruluşların kent içinde kullanacakları malzemelerle ilgili standartları belirlerleyeceği ifade edilmiştir.

Yukarıdaki mevzuatta belirtildiği üzere büyükşehir dahilinde su ve kanalizasyon bağlantılarının yapımında hem ASKİ'ye hem de AYKOME'ye önemli görevler düşmektedir.

Uygulamada vatandaşlar bina, bahçe, işyeri veya inşaatlarına içme suyu, pissu ve yağmur suyu bağlantı hattı çekebilmek için ASKİ Genel Müdürlüğüne başvurmaktadır. İlgili daire başkanlığınca keşif yapıp vatandaşların bağlantı yapacağı noktalar belirlenmekte, tespit krokileri çizilip metrajlar ölçüldükten sonra koordinasyon için Alt Yapı Koordinasyon Merkezine (AYKOME), kazı ruhsatı düzenlenmesi için evraklar Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına veya ilgili ilçe belediyesine gönderilmektedir. Denetim ekiplerince keşfe gidilmekte ve çizilmiş kroki doğrultusunda zemin ve metraj bilgileri belirlenip tahakkuk çıkarılmakta ve vatandaş tahakkuk bedelini ödedikten sonra kazı ruhsatı tanzim edilmektedir. Kazı ruhsatı ASKİ'ye gönderildikten sonra bağlantı işlemleri gerçekleştirilmektedir.

Mevcut durumda içme suyu bağlantısı işinde; İdarenin düzenlediği ruhsat doğrultusunda kazı ve malzeme temini abone tarafından, işçilik ise ASKİ tarafından yapılmaktadır. Bağlantıdan sonraki işlemlerde sorumluluk kuruma geçtiğinden meydana gelen arızalar ASKİ tarafından giderilmektedir.

Kanal bağlantısı işinde ise; İdarenin düzenlediği ruhsat doğrultusunda kazı, malzeme temini ve işçilik olmak üzere tüm hususlar abone sahibi tarafından yapılmakta, ASKİ denetleyici rol almaktadır. Kanal bağlantısından sonraki işlemlerde sorumluluk abone sahibinde olduğundan meydana gelebilecek arızalardan abone sahibi sorumludur. Arızaların giderilmesi için idareye müracaat edilmekte idare de bedeli mukabilinde arızayı gidermektedir.

ASKİ tarafından içme suyu ve kanal ana şebekelerinin fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılması sonucunda yapılan imalat ve malzemenin ömrü yaklaşık 40-50 yıl öngörülmesine rağmen, içme suyu ve kanal bağlantılarının abone sahipleri tarafından ehliyetsiz ekiplerin çalıştırılması ve kalite standardı düşük malzeme kullanılması sonucunda fen ve sanat kaidelerine uygun olmayan imalatların yapılmasına, dolayısıyla ana şebeke ve abone bağlantılarının ekonomik ömrünün erken tamamlanmasına sebep olunmaktadır.

İçme suyu ve kanal için ana şebeke hatları bölgesel olarak ASKİ tarafından önceden yapılmakta, abone sahipleri tarafından da müracaat edildiğinde bağlantı hatları sonradan

yapılmaktadır. Bağlantı hatlarının bir program dahilinde idare tarafından önceden yapılmayıp, müracaat üzerine farklı zamanlarda ayrı ayrı yapılması nedeniyle; yapım maliyetlerinin artmasına, zemin tahribatlarının oluşmasına, özellikle asfalt konusunda sürekli yama yapılmasına sebep olduğundan kamu kaynağı israfına ve kişilerin memnuniyetsizliğine neden olmaktadır.

2021 yılı itibarıyla giderilen içme suyu arızası 94.770 adet, giderilen kanal arızası 91.115 adet ve kanal sondaj arıza ruhsatı 532 adettir. Ayrıca içme suyu ve kanal bağlantılarının fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılmadığından çok sayıda bağlantı tıkanıklığı tazyikli su ile giderilmiştir.

İçme suyu ve kanal bağlantılarının idare tarafından programlanarak yapılması durumunda; standartlara uygun malzemelerin uzman ekipler tarafından teknik şartname, fen ve sanat kaidelerine uygun olarak yapılacağından ana ve bağlantı hatları işletme ömrünün daha uzun olacağı, malzeme ve işçilik masrafları ciddi oranda azalacağından birim maliyetlerin azalacağı dolayısıyla kamu kaynaklarının ekonomik kullanılacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu durumda prosedürlerin ortadan kalkması, kazıların, arızaların vb. olumsuzlukların azalması sonucunda abone sahipleri, çevre sakinleri, araç sahipleri gibi kişilerin memnuniyeti gerçekleşecektir.

İçme suyu ve kanalizasyon bağlantı aşamalarında, vatandaşlar kuruma ve ilgili belediyeye defalarca gitmek zorunda kalmaktadır. Bağlantı müracaatının ayrı ayrı yapılması durumunda söz konusu süreç artacaktır. Belediye ve Alt Yapı Koordinasyon Merkezine ait bazı işlemlerin ASKİ tarafından yürütülmesi halinde hizmet süresi kısalmayacak ve zaman kaybı da önlenecektir. Ayrıca eksik ya da fazla metrajlar kuruma bildirilmesi durumunda devam eden süreçler dahilinde ek ruhsat ya da iade süreçleri ASKİ tarafından değerlendirilebilir.

Yapısal sorunların giderilmesi için yukarıda ayrıntısı belirtilen sorunları giderecek şekilde ve yine yukarıda ana hatları verilen mevzuat hükümleri esas alınarak yönetmelik yönerge gibi iç mevzuatta değişiklik yapılması ve iş akış süreçlerinin buna göre belirlenmesi gerekmektedir.

İdarece verilen cevapta içme suyu şebeke bağlantılarının idarece yapılmasına yönelik imkanlar ölçeğinde çalışmalar başlatıldığı, kanal ve içme suyu bağlantı çalışmaları için gerekli personel ve makine ekipman sayılarının artırılması durumunda söz konusu bağlantıların idarece gerçekleştirilebileceği, içme suyu ve kanal bağlantılarının teknik şartlara ve mevzuata

uygun şekilde yapılması hususunda İdarece azami özen ve dikkat gösterildiği ve çalışmaların başlatıldığı belirtilmiştir.

BULGU 4: Yeni İmalat ve Yenileme Çalışmalarına İlişkin Su ve Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Paylarının Alınmaması

ASKİ Genel Müdürlüğünce su ve kanalizasyon tesislerine yönelik yeni hat veya tadilat gibi harcamalarda bulunulmasına karşın bu tesislerin harcamalarına katılma paylarının yeni imalat ve yenileme çalışmasından istifade eden tüm mülk sahiplerinden alınmadığı görülmüştür.

Büyükşehir su ve kanalizasyon idareleri, tüzel kişiliği haiz yerel yönetim ve hizmet birimleri olup, yerel kamu hizmetlerini ifa ederler. Bu yönetimlerin kendilerinden beklenen hizmetleri ifa edebilmeleri için birtakım gelirlerinin bulunması veya bir gayrimenkulün bulunduğu yerde su ve kanalizasyon tesislerinin, başka bir ifade ile alt yapının bulunması gayrimenkullerin değerini artırıcı nitelikte olduğundan bu hizmetler için yaptıkları harcamalara, bu hizmetten yararlanan kişilerin de katılması gerekmektedir. Bu maksatla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu su ve kanalizasyon hizmetlerinden faydalanan mülk sahiplerinin, bu hizmetler için yapılan harcamalara katılımını düzenlemektedir.

Mezkur Kanun'un 87'nci maddesinde su ve kanalizasyon idarelerince yeni kanalizasyon tesisi yapılması, mevcut tesislerin sıhhi ve fenni şartlara göre ıslah edilmesi hallerinde bunlardan faydalanan gayrimenkullerin sahiplerinden, kanalizasyon harcamalarına katılma payı alınacağı, payın hesabında iki ve daha fazla yol kenarında bulunan gayrimenkuller, hangi yoldaki kanalizasyona bağlanmış ise o yola ait kanalizasyon giderleri nazara alınacağı ifade edilmiştir.

88'inci maddesinde su ve kanalizasyon idarelerince yeni içme suyu şebeke tesisleri yapılması, mevcut şebeke tesislerinin tevsi ve ıslahı (yenileme, genişletme vb.) halinde, dağıtımın yapıldığı saha dahilindeki gayrimenkullerin sahiplerinden, su tesisleri harcamalarına katılma payı alınacağı birden fazla yol kenarında bulunan gayrimenkullere ait payın hesabında, bunların yalnız suya bağlandıkları yol üzerindeki uzunluklarının esas alınacağı ifade edilmiştir.

Payların hesaplanması, tahakkuk şekli, zamanı, ilanı ve tahsiline ilişkin açıklamalar Kanun'un 89'uncu, 90'ıncı, 91'inci, 92'nci ve 93'üncü maddelerinde yapılmıştır.

Ayrıca 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun Harcamalara Katılma Payları ile İlgili Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'te su ve kanalizasyon harcamalarına

katılma payı ile ilgili daha detaylı açıklamalar yapılmıştır. Yönetmeliğin 16'ncı maddesinde harcamalara katılma payının bina ve arsalarda vergi değerinin %2'sini geçmeyeceği, 21'inci maddesinde harcamalara katılma payının hesaplanmasında, gayrimenkulün vergi değerinde tahakkuktan sonra meydana gelen değişikliklerin nazara alınmayacağı, 17'nci maddesinde ibadet yerleri dışında muafiyet ve istisnaya yer verilmediği açıklanmıştır.

Su ve Kanalizasyon harcamalarına katılma payı yukarıdaki mevzuat gereği mülk sahiplerinden alınması gereken paylardır. Her ne kadar ASKİ Genel Müdürlüğü su ve kanalizasyon harcamalarına katılma paylarını alıyor ise de ilk abonelik esnasında alınan bu payların, idarece daha sonra yapılan yeni hat, mevcut hattın yenileme ve ıslahı harcamaları sebebiyle alınması gereken harcamalara katılma payından ayrı düşünülmesi gerekmektedir. Başka bir ifade ile fen ve sanat kurallarına uygun olarak iyi planlanmış su ve kanalizasyon hatlarının yapılması veya yenilenmesi durumlarında, daha önce yapılan (eski) yatırımlar sebebiyle ilk abonelik esnasında mülk sahibinden alınan harcamalara katılma paylarından ayrı olarak yukarıda belirtilen mevzuatın gösterdiği şekilde yeni yapılan bu hatların harcamalarına yeni yapılan veya yenilen hatlardan istifade eden kullanıcıların (mülk sahiplerinin) tamamının katılması gerekmektedir. Aksi halde yeni yapılan veya yenilenen hatların harcamalarına katılma paylarının yükü sadece yeni abone olan mülk sahiplerine yüklenmiş olacaktır. Oysa bu hattan yeni (ilk) abone olan mülk sahipleriyle beraber, önceki yıllarda eski hat için katılma payını ödeyen ve mülk sahipliği devam eden kişiler de faydalanmaktadır.

Sonuç olarak yeni bir hat yapılması veya mevcut hattın yenilenmesi gibi iki durumda da harcamalara katılma paylarının kamu idaresince ilgili mevzuat hükümleri ve hizmetten faydalanma esası çerçevesinde, şekil şartlarına uygun şekilde, öngörülen zaman ve bedelle tahakkuk ve tahsilatının yapılması gerekmektedir.

BULGU 5: ASKİ'ye Ait Kanalizasyon Şebekesi Bulunan Bazı Yerlerdeki Taşınmazların Kanalizasyona Bağlanmaması ve Atıksu Aboneliği Yapılmaması

Ankara sınırları içerisinde İdareye ait kanalizasyon hatları bulunan yerlerde su aboneliği olduğu halde atıksu aboneliği olmayan taşınmazların bulunduğu ve kanalizasyon hattına bağlanmadığı, dolayısıyla atıksu gelirinden mahrum kaldığı görülmüştür.

2560 sayılı İSKİ Kanunu'nun "Kanalizasyon şebekesine bağlanma zorunluluğu" başlıklı 17'nci maddesinde; kanalizasyon şebekesi bulunan cadde ve sokaklardaki her taşınmazın kanalizasyona bağlanmasının zorunlu olduğu, Bu bağlantıların, bedelinin

taşınmazın sahibinden alınmak suretiyle İSKİ tarafından yapılacağı veya projesine uygun olarak yaptırılacağı, ek 5'inci maddesinde ise bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanacağı ifade edilmiştir.

Atıksu Altyapı ve Eysel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in "Abonelik" başlıklı 10'uncu maddesinde atıksu altyapı yönetimlerinin hizmet vermekle yükümlü olduğu tüm gerçek ve tüzel kişilerin abone olmasının zorunlu olduğu, Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Abone türleri" başlıklı 7'nci maddesinde su ve atıksu abonesinin tanımlaması yapılmış, Yönetmeliğin "Abone olma koşulları ve uygulama esasları" başlıklı 33'üncü maddesinde su kullanılan yerde suyu fiilen tüketen ve atıksu üreten gerçek veya tüzel kişilerin su ve kanalizasyon hizmetlerinden faydalanmak için İdareye başvurarak abone sözleşmesi yapması gerektiği belirtilmiştir.

Kanalizasyon şebekesi bulunmasına rağmen atıksu abonesi olmayıp, İdareden sadece su hizmeti alan, bu sebeple de sadece su abonesi yapılan aboneler bulunmaktadır. Bu abonelerden bir kısmına ilişkin su ve atıksu tahakkukları ve atıksu hattına ilişkin coğrafi bilgi sistemi üzerinden kayıtlar incelenmiş ve bu abonelerin bulunduğu sokakta atıksu hattının varlığı görülmüş fakat bu sokakta yer alan taşınmazların atıksu hattına bağlanmadığı bu sebeple de atıksu tahakkukunun yapılmadığı görülmüştür. Her ne kadar idarenin birimler arası yazışmalarla konuyla ilgili işlemler yapmaya çalıştığı görülse de idareye ait atıksu hattı bulunan yerlerdeki taşınmazlardan atıksu hattına bağlanmayanların bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ASKİ Genel Müdürlüğü'nü de kapsayan İSKİ Kanunu'na göre ASKİ'ye ait kanalizasyon şebekesi bulunan yerlerdeki taşınmazların kanalizasyon şebekesine bağlanması bir tercih değil, zorunluluktur.

Kanalizasyon şebekesi bulunmasına rağmen, üretilen atık suyun bu şebekeye bağlanmamasının;

- 1- Atık suyun standartlara uygun olmayan fosseptiğe boşaltılması durumunda yeraltı sularının kirlenmesine sebebiyet verilmesi bu nedenle de İdarenin yakın bölgede açtığı kuyu suyu için daha fazla arıtma maliyetine katlanması,
- 2- Aynı yerde bulunan taşınmazların bazılarında atıksu bedeli alınıp, bazılarında alınmaması sebebiyle vatandaşlar arasında adaletsiz ikili uygulamanın ortaya çıkması,

3- İdarece bölge için yapılan atıksu giderlerinin, atıksu bedeli ve kanalizasyon harcamalarına katılma paylarının alınamaması sebebiyle zamanında amorti edilememesi,

gibi önemli sorunlara yol açması muhtemeldir.

31.12.2021 tarihi itibarıyla Ankara ili sınırları içerisinde inşaat abonesi hariç, atıksu abonesi olmayıp sadece su abonesi olan 59.866 adet taşınmaz bulunmaktadır. Bu taşınmazlar incelenerek yukarıda bahsedilen taşınmazlara benzer durumda olan abonelerin ayrıştırılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Kanalizasyon şebekesi bulunan yerlerde; Kanun'da belirtilen zorunluluk ve yönetmeliklerde belirtilen, fiilen atıksu üreten kişilerin kanalizasyon hizmetlerinden faydalanmak için İdareye başvuru yaparak abone sözleşmesi yapması gerektiği kuralı gereği İdareye ait olan kanalizasyon şebekesine taşınmazların bağlanmasının ve atıksu üreten kişilerden atıksu bedeli alınmasının sağlanması gerekmektedir.

BULGU 6: Tahsil Edilen Atıksu Ücretlerinin Başka Hizmetlere Harcanması veya Büyükşehir Belediyesine Gönderilmesi

ASKİ Genel Müdürlüğünce mükelleften tahsil edilen atıksu ücretlerinin, atıksu ile ilgili hizmetlerde kullanılması gerekmesine rağmen geçmiş yıllardan bu yana başka hizmetlere harcandığı veya büyükşehir belediyesine mahsuplaşma veya nakit olmak üzere gönderildiği görülmüştür.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11'inci maddesinde atıksu altyapı sistemlerini kullanan ve/veya kullanacakların, bağlantı sistemlerinin olup olmadığına bakılmaksızın, arıtma sistemlerinden sorumlu yönetimlerin yapacağı her türlü yatırım, işletme, bakım, onarım, ıslah ve temizleme harcamalarının tamamına kirlilik yükü ve atıksu miktarı oranında katılmak zorunda olduğu, bu hizmetlerden yararlananlardan, idarelerce belirlenecek tarifeye göre atıksu toplama, arıtma ve bertaraf ücreti alınacağı, bu maksatla tahsil edilen ücretlerin, atıksu ile ilgili hizmetlerin dışında kullanılmayacağı, atıksuları toplayan kanalizasyon sistemi ile atıksuların arıtıldığı ve arıtılmış atıksuların bertarafının sağlandığı atıksu altyapı sistemlerinin kurulması, bakımı, onarımı, ıslahı ve işletilmesinden; büyükşehirlerde 2560 sayılı İSKİ Kanunu ile belirlenen kuruluşların sorumlu olduğu, Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in 5'inci

maddesinde, sürdürülebilir atıksu yönetilmesi amacıyla tarifelerin belirlenmesinde atıksu hizmetlerinden tahsil edilen ücretlerin, atıksu ile ilgili hizmetler dışında kullanılmamasının esas olduğu hüküm altına alınmıştır.

Çevre Kanunu'nun 11'inci maddesinde "*Atıksu altyapı sistemlerini kullanan ve/veya kullanacaklar, bağlantı sistemlerinin olup olmadığına bakılmaksızın, arıtma sistemlerinden sorumlu yönetimlerin yapacağı her türlü yatırım, işletme, bakım, onarım, ıslah ve temizleme harcamalarının tamamına kirlilik yükü ve atıksu miktarı oranında katılmak zorundadırlar. Bu hizmetlerden yararlananlardan, belediye meclisince ve bu maddede sorumluluk verilen diğer idarelerce belirlenecek tarifeye göre atıksu toplama, arıtma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, atıksu ile ilgili hizmetler dışında kullanılamaz.*" ifadesi yoruma açık olmayan net bir Kanun hükmüdür. Dolayısıyla Kanun hükmü gereği idarenin atıksu hizmeti dışında başka bir hizmette dahi kullanamayacağı açık bir hükümle ortaya konulan bir gelirin büyükşehir belediyesine aktarılmaması gerekmektedir.

Her ne kadar 5216 Sayılı Kanun'un 23'üncü maddesinde büyükşehir belediyesinin gelirlerinin sayıldığı (j) bendinde yer alan "Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler" büyükşehir belediyesinin gelirleri arasında olduğu hükmü bulunsa da, bu hüküm tek başına atıksu gelirlerinin büyükşehir belediyesine aktarılması gerektiği sonucunu ortaya koymamaktadır. Kaldı ki, atıksu gelirlerinin büyükşehir belediyesine aktarılmasıyla ilgili açık bir mevzuat hükmü bulunmaz iken, hem Çevre Kanunu'nda hem de ilgili Yönetmelik'te atıksu gelirlerinin atıksu hizmeti dışında kullanılamayacağına ilişkin çok açık bir hüküm bulunmaktadır.

2010-2021 yıllarını kapsayan 12 yılda toplam 5.304.790.459,27 TL atıksu ücreti toplanmıştır. Fakat 2019 yılı haricindeki 11 yılda atıksu ile ilgili yapılan harcamaların toplanan atıksu bedeli kadar olmadığı görülmüştür. Oysa idarenin atıksu tesisleriyle ilgili yatırıma ihtiyacı bulunmaktadır. Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği'nin hassas su alanlarıyla ilgili 11'inci maddesi gereği atıksu arıtma tesislerinin yenilenmesi ve geliştirilmesi mecburiyeti doğmuştur. Özellikle idarenin en büyük arıtma tesisi olan Tatlar Arıtma Tesisi, biyolojik (klasik aktif çamur) arıtma türüne sahip olup, geliştirilip yenilenerek ileri biyolojik arıtma tesisi türüne sahip olabilmesi için finansmana ihtiyacı olacaktır.

Sonuç olarak, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği gereğince amortisman ayrılan kanalizasyon ve atıksu arıtma tesislerinden bir çoğunun ekonomik ömrünü doldurduğu ve bu sebeple amortisman ayırmaya son verildiği görülmekle birlikte bu tesislerin zamanla

yerine yenisinin yapılacağı ve buna ilişkin maliyetlerin oluşacağı dikkatle değerlendirildiğinde bu tesislerle ilgili hizmetlere ilişkin elde edilen ve Kanun hükmüyle atıksu hizmetine tahsis edilmiş gelirlerin başka hizmetlerde kullanılmaması ve bu hizmetleri yapma yetkisi olmayan ayrı bir tüzel kişilik ve bütçeye sahip büyükşehir belediyesine gönderilmemesi gerekmektedir.

BULGU 7: Su Tarifesinin Belirlenmesinde Doğru Maliyet Hesabının Yapılmaması

2021 yılına ilişkin su satış bedelinin, suyun kaynaktan aboneye ulaşıncaya kadar katlanılan toplam sistem maliyeti esas alınarak belirlenmediği, atıksu ve bazı yağmursuyu harcamalarının bulunduğu genel maliyetin esas alındığı görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Tarife tespit esasları" başlıklı 23'üncü maddesinin ilk fıkrasında; su satışı tarifelerinin tespitinde, yönetim ve işletme giderleri ile amortismanları doğrudan gider yazılan (aktifleştirilmeyen) yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ve bir kâr oranı esas alınacağı belirtilmek suretiyle tarifelerin tespitinde maliyet hesabı yapılacağı ve bir kâr oranı ilave edilerek nihai tarifeye ulaşılacağı hüküm altına alınmaktadır.

2021 yılında uygulanan tarifenin belirlendiği dönemde esas alınan ASKİ Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nde de bu durum yinelenmiş ve ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Yönetmelik'in 5'inci maddesinde tarifelerin tespitinde tahmini su satış miktarı üzerinden toplam sistem maliyetlerinin tarifelere yansıtılacağı, 10'uncu maddesinde su tarifesinin belirlenmesinde belirtilen maliyet unsurlarının ve bir miktar kâr yönteminin esas alınacağı ifade edilmiştir.

ASKİ Genel Müdürlüğüne 2021 yılında 1 m³ su ve atıksuyun bedeli; 2020 yılına ait faaliyet sonuçları tablosunda yer alan 630 Faaliyet Giderleri toplamının önemli bir kısmının, 2020 yılında fatura edilen toplam su m³ miktarına oranlanarak bulunan birim maliyete, %10 kâr ilave edilerek belirlenmiştir.

Ancak hukuki olarak kayıt altına alındığı halde, 1 m³ suyun bedelinin belirlenmesinde sadece içme suyunun kaynaktan aboneye ulaştırılincaya kadar katlanılan toplam sistem maliyetini değil, yağmur suları ve atıksu hizmetleri için katlanılan maliyetlerin toplamı da esas alınmıştır. Örneğin; yağmur sularının uzaklaştırılması için yapılan yağmursuyu hattı, bacası ve ızgarasının temizliği, altgeçitlerde kullanılan pompaların bakımı ve buralarda kullanılan elektrik gibi işletme harcamaları da 630 Faaliyet Giderlerinin içerisinde yer aldığından su

tarifesine maliyet unsuru olarak yansıtılmıştır.

Oysa 2560 sayılı Kanun'unun 25'inci maddesinde yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi için gerekli harcamalar ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla su ve kanalizasyon idareleri tarafından yerine getirileceği fakat bu tesislerin yapılması veya işletilmesine ilişkin harcamaların tarifelere dahil edilmeyeceği açıkça belirtilmiştir.

Yağmur sularının uzaklaştırılması için yapılan işletme harcamalarının ilgili belediyelerden alınacağı bu sebeple tarifelere yansıtılmaması gerektiği ortada iken, suyun birim bedelinin belirlenmesinde içme suyu sistem maliyetinin dışındaki giderlerin de tarifelere yansıtılması durumu ortaya çıkmıştır. Geçmiş yıllardan günümüze kadar var olan bu durumun, muhtelif bulgulara da konu edilen maliyet esaslı muhasebe ve maliyet esaslı tarife sistemine geçilmemesinden kaynaklandığı görülmektedir.

Kamu idaresince, su ve atıksu tarifelerinin maliyet hesaplamasının 2560 sayılı İSKİ Kanunu'na istinaden hazırlanan ASKİ Abone Hizmetleri ve Tarifeler Yönetmeliği'nde belirtilen maliyet unsurları esas alınarak yapıldığı, farklı bir sistemin mevcut olmadığı, tüm yerel yönetimleri kapsayacak tam maliyet esaslı bir muhasebe sistemi kurulması ile iyi bir maliyet hesabının yapılacağı şeklinde cevaplandırılmış olsa da bulguda asıl vurgulanmak istenen tarifelere yansıtılmaması gereken yağmursuyu işletme harcamalarının da tarifelere yansıtıldığıdır. Ayrıca bulguda tam maliyet esaslı muhasebe sistemine geçilmesinin sağlanmasıyla su, atıksu ve yağmursuyu harcamaları ayırıştırmasının sağlanacağı ve bu sorunun kolayca ortadan kalkacağı önerisinde bulunulmuştur.

Dolayısıyla kamu kaynağının elde edilmesinde görevli ve yetkili olanların bu kaynakların hukuka uygun olarak elde edilmesinden sorumlu olduklarının unutulmaması, bedeli alınmak üzere ilgili belediyeler adına yapılan bir işin maliyetinin tarifelere yansıtılmaması ve idarenin tüm birimleriyle birlikte maliyet esaslı tarifeye ilişkin hesaplamaların dikkatli bir şekilde yapılarak tarifelerin belirlenmesi gerekmektedir.

BULGU 8: Su ve Atıksu Tarifelerine Aylar İtibarıyla Maliyet Artışı Oranı Yerine ÜFE Oranında Artış Yapılması

ASKİ Genel Kurulunca, 2021 yılının başında belirlenen 1 m³ su ve atıksu bedelinin aylar itibarıyla TÜİK tarafından açıklanan ÜFE oranında artış yapılarak arttırıldığı görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Tarife tespit esasları" başlıklı 23'üncü maddesinde tarifelerin tespitinde maliyet hesabı yapılacağı ve bir kâr oranı ilave edilerek nihai tarifeye ulaşılacağı hüküm altına alınmaktadır.

ASKİ Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nde de bu durum yinelenmiş ve ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Yönetmelik'in 5' inci maddesinde tarifelerin tespitinde tahmini su satış miktarı üzerinden toplam sistem maliyetlerinin tarifelere yansıtılacağı, 10'uncu maddesinde tarifelerin belirlenmesinde belirtilen maliyet unsurlarının ve bir miktar kâr yönteminin esas alınacağı ifade edilmiştir.

Aynı zamanda ASKİ Genel Kurulu olan Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 12.06.2021 tarih ve 1246 sayılı kararı ile yılın başında belirlenen tarife bedellerinin ÜFE (üretici fiyat endeksi) oranları ile her ay güncellenmesi uygulamasına 01.08.2021 tarihi itibarıyla başlanmıştır.

1 m³ su ve atıksuyun bedelinin belirlenmesinde katlanılan toplam sistem maliyetinin esas alınacağı hukuki olarak kayıt altına alınarak mevzuat hükümlerinde açıkça ifade edilmiştir. Ülke genelindeki hesaplamalar esas alınarak TÜİK tarafından açıklanan ÜFE oranında tarifelerin artırılması, ASKİ Genel Müdürlüğünü ilgilendiren yukarıda bahsedilen mevzuat hükümleriyle çelişmektedir. Su idareleri, tarife bedellerini belirlerken katlanmış olduğu maliyetleri ve bir miktar kâr oranını esas almak zorundadır. Aylık açıklanan ÜFE oranı, ASKİ'nin aylık artan maliyet oranlarının altında olabileceği gibi, üstünde de olabilecektir. Örneğin hesaplama şekli tam maliyet esasıyla yapılmamış da olsa 2021 yılı Ocak ayı için 2020 yılı faaliyet sonuçları tablosu esas alınarak hesaplanan su ve atıksu m³ bedeline aylık ÜFE oranında artış yapılmasına rağmen, 2022 yılı Ocak ayı su ve atıksu m³ bedeli KDV hariç 7,34 TL olmuştur. Oysa, aynı şekilde 2022 yılı Ocak ayı için 2021 yılı faaliyet sonuçları tablosu esas alınarak hesaplandığında su ve atıksuyun m³ bedeli KDV hariç 9,97 TL olmaktadır. Başka bir ifade ile aylık açıklanan ÜFE oranı, idarenin maliyetlerinin artış oranı kadar değildir.

Her ne kadar idarece, maliyet hesabının aylık enflasyon artışı yerine her ay yeniden yapılması maliyet bileşenlerinin dönemsel verileri yansıtmayacağından eksik olacağı belirtilmiş olsa da, hem Kanun'da hem de Yönetmeliklerde tarifelerin maliyet + kar yöntemi esas alınarak belirleneceği belirtilmiş, bunların dışında bir tarife belirleme şekli belirtilmemiştir.

ASKİ, tam maliyet esaslı bir muhasebeleştirme ile tam maliyet esaslı tarifeyi belirlemeli ve tarifeler maliyet artışları oranında halka duyurmak suretiyle güncellemelidir. İdare TÜİK'in açıkladığı ÜFE oranını değil, kendi maliyet artışını esas almalıdır. Bu durumun, muhtelif bulgulara da konu edilen maliyet esaslı muhasebe ve maliyet esaslı tarifeye geçiş sisteminden ayrı düşünülmemesi ve ASKİ Genel Kurulunun tarife belirleme yetkisinin mevzuatın çizdiği sınırlar içerisinde olması gerektiği unutulmamalıdır.

BULGU 9: İdarece Bazı İlçe ve Belde Merkezlerine İndirimli Tarife Uygulanması

ASKİ Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi Kararları ve eki indirimli tarifelerin incelenmesi sonucunda idarece 5216 ve 6360 sayılı Kanun ile merkeze bağlanan ilçe merkezlerine ve 5216 sayılı Kanun ile mahalleye dönüşen belde merkezlerine üretilen mal ve hizmetlere ilişkin mevzuata aykırı olarak indirimli tarife uygulandığı görülmüştür.

2560 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinde; su satışı ve kullanılmış suların boşaltılmasına ilişkin tarifeleri inceleyerek karara bağlama görevinin genel kurulda olduğu hükme bağlanmıştır.

Aynı zamanda ASKİ genel kurulu olan Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 17.12.2015 tarih ve 2655 sayılı kararı ile 5216 sayılı Kanun ile merkeze bağlanan; Bala, Elmadağ, Akyurt, Çubuk, Kazan, Kalecik, Ayaş ilçeleri merkez mahalleleri ve diğer yerler (beldeler) ile 6360 sayılı Kanun ile merkeze bağlanan Beypazarı, Çamlıdere, Evren, Güdül, Haymana, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı, Şereflikoçhisar ilçelerinde ve bu ilçedeki belde merkezlerinde su ve atık su tarifesi, kanal katılım bedelleri ile içme suyu şebekesi katılım bedellerinin %60 olarak uygulanmasına başka bir ifade ile %40 indirimli uygulanmasına ilişkin tarife belirlendiği, meclisin 11.12.2017 tarih ve 2335 sayılı kararı ile ise 5216 ve 6360 sayılı kanunlar ile Büyükşehir'e bağlanan tüm ilçeler ve ilçelerin merkez mahallelerindeki aboneler için Ankara merkeze uygulanan su ve atık su tarifesinden yapılan %40 indirim, %45 olarak belirlendiği, anılan meclis kararlarında yapılan indirimlerin, işletmecilik gereği yapılması gereken ticarî indirimlerden olmadığı görülmüştür.

2560 sayılı Kanun'da su satışı ve kullanılmış suların uzaklaştırılmasına ilişkin tarifeleri yapma yetkisi ASKİ Genel Kuruluna verilmiş ise de Genel Kurulun mevzuata aykırı olarak herhangi bir kişi, kurum veya bölgeye indirimli veya ücretsiz tarife belirleyebileceğine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir.

4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da ve Kanuna dayanılarak çıkartılan Bakanlar Kurulu kararlarında indirimli su ücreti tahakkuk ettirilecek olanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmış, üretilen mal ve hizmet bedellerinde işletmecilik gereği yapılması gereken ticarî indirimler hariç herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulanamayacağı belirtilmiştir. Ayrıca, Kanun'un yayımı tarihinden itibaren Cumhurbaşkanı'nca (Bakanlar Kurulunca) çıkarılan muafiyet kararlarında belirtilenler dışında su ve kanalizasyon idarelerine özgü başka herhangi bir Karara rastlanmamıştır. Bu nedenle idare tarafından hazırlanacak tarife yönetmelikleri ve uygulanacak tarife kararlarında diğer kanunlarda belirtilen hükümlerin uygulanabilmesi mümkündür. Mesela 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile mahalleye dönüşen belde ve köyler için indirimli tarife belirlenmesi mevzuata aykırı değildir. Zira bu yerler hakkında 6360 sayılı Kanun'un geçici 1'inci maddesinin 15'inci fıkrasında bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken vergi, harç ve katılım paylarının 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) alınmayacağı, içme ve kullanma suları için alınacak ücretin 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil)_en düşük tarifinin %25'ini; 29'uncu fıkrasında bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılarak tek mahalleye dönüştürülen beldelerde içme ve kullanma suları için alınacak ücretin 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifinin %50'sini geçmeyecek şekilde indirimli tarife ile belirleneceği ifade edilmiştir.

Aynı şekilde 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 16.10.2020 tarihinde eklenen ek 3'üncü maddesinde büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunan, kırsal özelliği devam eden ve buna ilişkin meclis kararları alınan belde belediyesi veya köy iken mahalleye dönüşen yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücretin en düşük tarifinin işyerleri için %50'sini, konutlar için %25'ini geçmeyecek şekilde belirleneceği, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'na göre alınması gereken harcamalara katılma paylarının %50 indirimli uygulanacağı belirtilerek bölgesel indirimlerden bahsedilmiştir.

Görüldüğü üzere, ne kanunlarda ne de Cumhurbaşkanı'nca (Bakanlar Kurulunca) çıkarılan muafiyet kararlarında ilçe merkezlerine ve 5216 sayılı Kanun ile bağlanan ve mahalleye dönüşen beldelere üretilen mal ve hizmetlere yönelik indirim yapılabilmesine ilişkin bir müsaade bulunmamaktadır. Mevzuatla izin verilmeyen Bala, Elmadağ, Akyurt, Çubuk, Kazan, Kalecik, Ayaş, Beypazarı, Çamlıdere, Evren, Güdül, Haymana, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı, Şereflikoçhisar ilçe merkezlerinde ve Beypazarı, Çamlıdere, Evren, Güdül,

Haymana, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı, Şereflikoçhisar haricindeki ilçelerin mahalleye dönüşen belde merkezlerinde yaşayan tüm vatandaşlara (mevzuatla indirimli tarife uygulanabilecek kişiler hariç) 2016-2021 yıllarında indirimli tarife uygulamak, yukarıda belirtilen tüm nedenlerle çelişmektedir.

Ayrıca, 6360 sayılı Kanun ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu başta olmak üzere diğer mevzuatta büyükşehir sınırları içerisindeki tüm ilçe ve meclis kararıyla henüz kırsal mahalle olarak belirlenmemiş, mahalleye dönüşen belde merkezlerinden su ve kanalizasyon harcamalarına katılım payının indirimli alınacağına dair bir hüküm de bulunmamaktadır. Bu anlamda yukarıda sayılan ilçe merkezlerinden ve mahalleye dönüşen belde merkezlerinden Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 17.12.2015 tarih ve 2655 sayılı kararı sebebiyle uzun yıllar harcamalara katılım payının eksik alınmasıyla idarece aynı hizmetin sunulduğu örneğin Keçiören ile Polatlı ilçesinde yaşayan vatandaşlar arasında sunulan hizmetin bedeli olarak farklı uygulamalara neden olunmuştur.

Yukarıda bahsedilen yerlerden eksik alınan harcamalara katılma payları ile su ve atıksu bedelleri sebebiyle 2016-2021 yıllarını kapsayan 6 yılda KDV hariç yaklaşık 450 milyon TL gelirden mahrum kalınmıştır.

Her ne kadar Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 12.03.2022 tarih ve 668 sayılı kararı ile kırsal mahalle olarak belirlenen belde merkezlerinde zaten tam alınıyor olması gereken harcamalara katılma payı, Kanun'a uygun olarak %50 indirimli alınır hale getirilmiş ise de bu karar alınmadan önce tam olarak alınması gereken harcamalara katılma payının eksik alınması ve yukarıda belirtilen ilçe merkezlerine ve 5216 sayılı Kanun ile mahalleye dönüşen belde merkezlerine belirtilen yıllar arasında indirimli tarife uygulanmasıyla 2021 yılı dahil 6 yıl boyunca idarenin gelir kaybına sebebiyet verilmiştir.

Sonuç olarak, 5018 sayılı Kanun'un 8'inci maddesi gereği her türlü kamu kaynağının elde edilmesinden görevli ve yetkili olanların, kaynakların hukuka uygun olarak elde edilmesinden sorumludurlar. Bu nedenle ASKİ genel kurulunun mevzuatın belirlediği şekilde tarife belirlemek zorunda olduğu unutulmamalıdır.

BULGU 10: Sosyal Yardım Alan Konut Abonelerine İndirim Uygulanması ve Yapılan Bu İndirim Sebebiyle Vazgeçilen Tutarın Büyükşehir Belediyesinden Talep Edilmemesi

ASKİ Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği ve eki indirimli tarifelerin incelenmesi sonucunda idarece, sosyal yardım alan kişilerden oluşan konut abonelerine indirimli konut tarifesi uygulandığı ve indirim tutarının Büyükşehir Belediyesinden talep edilmediği görülmüştür.

ASKİ tarife cetveline göre; Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 12.06.2021 tarih ve 1246 sayılı kararı ile sosyal yardım alan kişilere 10 m³'e kadar yapılacak su kullanımlarında m³ fiyatı 1 TL olacak şekilde indirimli su ve atıksu tarifesinin uygulanacağı belirtilmiştir.

2560 sayılı Kanun'da su satışı ve kullanılmış suların uzaklaştırılmasına ilişkin tarifeleri yapma yetkisi ASKİ Genel Kuruluna verilmiş ise de Genel Kurulun herhangi bir kişi veya kuruma indirimli veya ücretsiz tarife belirleyebileceğine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir.

4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile kamu kurum ve kuruluşlarınca üretilen hizmet bedelleri hakkında köklü değişiklikler yapılmış, bir kısım kişi ve kurumların kamu hizmetlerinden faydalanmada diğer kişi ve kurumlardan daha avantajlı olmasının önüne geçilmiştir. Kanun'un 1'inci maddesinin birinci fıkrasında belediye ve bağlı kuruluşların da içinde bulunduğu kamu kurum ve kuruluşlarınca üretilen mal ve hizmet bedellerinde işletmecilik gereği yapılması gereken ticarî indirimler hariç herhangi bir kişi veya kurum lehine indirimli veya ücretsiz tarife uygulanamayacağı belirtilmiş, altıncı fıkrasında ise birinci fıkra hükmünden muaf tutulacak kişi ve kurumları tespit etmeye Cumhurbaşkanı'nın yetkili olduğu ifade edilmiştir.

Mezkur Kanunda %50'den az indirim içermemek üzere belirlenecek tarife üzerinden su ücreti tahakkuk ettirilecek olanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmış, fakat hem Kanun'da hem de Cumhurbaşkanı'nca (Bakanlar Kurulunca) çıkarılan muafiyet kararlarında sosyal yardım alanlara ilişkin bir indirim veya muafiyete yer verilmemiştir. Bu nedenle idare tarafından hazırlanacak tarife yönetmelikleri ve uygulanacak tarife kararlarında sadece genel nitelikte çıkarılan kararlar ile diğer kanunlarda belirtilen hükümlerin uygulanabilmesi mümkündür. Mesela şehit aileleri, gaziler ve engelliler için indirimli tarife uygulanması mevzuata aykırı değildir. Zira mezkûr kişiler hakkında gerek 4736 sayılı Kanun'un 1'inci maddesinde gerekse

de 2002/3654 sayılı Bakanlar Kurulu kararında genel muafiyet hükmü tanınmış ve bu kişilere her türlü işlemde indirimli ve ücretsiz tarife uygulanabilmesinin önü açılmıştır. Nitekim idare de şehit, gazi ve engellilere konut tarifesinin %50 indirimli uygulanacağını tarife cetvellerinde belirtmiştir. Aynı şekilde mabetlere, eğitim kurumlarına, yurtlara, okul pansiyonlarına ve hastanelere ücretsiz su verilmesi de mevzuata aykırı değildir. Zira 5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde 2012 yılında yapılan değişiklikle yukarıda sayılan yerlere indirimli veya ücretsiz içme ve kullanma suyu verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Başka bir örnek olarak öğrencilere indirimli su verilmesi de mevzuata aykırı değildir. Çünkü 28.01.2002 tarih ve 2002/3654 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile öğrencilere indirim yapılmasının önü açılmıştır.

Görüldüğü üzere, mevzuatla indirim yapılmasına izin verilmeyen sosyal yardım alan kişilere yönelik indirimli tarifeye su vermek yukarıda belirtilen tüm nedenlerle çelişmektedir. Dolayısıyla Ankara ili sınırları içerisinde 30.12.2021 tarihi itibarıyla indirimli tarifeden yararlanmak için başvuruda bulunan sosyal yardım alan 23.426 kişiye 10 m³'e kadar m³ ü 1 TL'den su verilmesi, genel nitelikte çıkarılan kararlar ile diğer kanunlarda belirtilen muafiyet hükümlerinin dışında su ve kanalizasyon idarelerine özgü başka herhangi bir karar ve muafiyet hükmü bulunmadığından mevzuata uygun değildir. Sosyal yardım alanlara indirimli su verilmesi sebebiyle 2021 yılında idarenin vazgeçtiği gelir tutarı 988.276,27 TL'dir.

İhtiyaç sahiplerine sosyal yardımda bulunmak 5393 sayılı Kanun ile belediyelere verilmiş bir görev ve yetki olduğundan her türlü sosyal yardımı yapmak ve buna ilişkin giderlere katlanmak belediyelerin yapabileceği kanunlara uygun görevlerdir. Ankara Büyükşehir Belediyesi tüzel kişiliği her türlü sosyal yardımı yapabilecekken, ASKİ Genel Müdürlüğü tüzel kişiliği Kanunların vermediği yetki sebebiyle sosyal yardım yapamayacaktır.

Tarife yönetmeliği ve genel kurul marifetiyle belirlenen tarife kararlarıyla, kanunlar çerçevesinde belirlenen kesim dışına yer alanlara indirimli su kullandırılması sebebiyle idarenin gelir kaybı engellenmelidir. Başka bir ifade ile sosyal yardım alan kişilere indirimli su verilmesi sebebiyle ASKİ'nin (nakit) gelir kaybının önüne geçilmesi için söz konusu kişilere verilen indirimli sulardan vazgeçilen gelir tutarı kadar Ankara Büyükşehir Belediyesi borçlandırılmalı ve Belediyeden tahsil edilmelidir. ASKİ'nin kaybı olan gelir tutarı, Büyükşehir Belediyesinin ASKİ'ye olan borç hanesine yazılmak suretiyle çözüme kavuşturulmalı ve indirimli su kullanan sosyal yardım alan vatandaşların mağduriyetinin de önüne geçilmesi sağlanmalıdır.

BULGU 11: İdarenin Yaptığı İhalelerde Kontrol Görevlisi Olarak Çalışan Personele Aynı Anda İşin Başında Bulunamayacak Şekilde İş Yükü Tesis Edilmesi

İdarenin yüklenimini yaptığı ihalelerde kontrol görevlisi olarak çalışan personelin aynı anda işin başında bulunamayacak şekilde farklı imalat ihalelerinde görevlendirildiği görülmüştür.

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun "Yapı Denetim Görevlilerinin Sorumluluğu" başlıklı 31'inci maddesinde yapı denetimini yerine getiren idare görevlilerinin denetim eksikliği nedeniyle işin fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılmamasından ortaya çıkan zarar ve ziyandan onbeş yıl süre ile yüklenici ile birlikte müteselsilen sorumlu olduğu, ayrıca haklarında 28'inci madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin 14'üncü maddesinde sözleşmeye bağlanan her türlü yapım işlerinin, idare tarafından görevlendirilen yapı denetim görevlisinin denetimi altında, yüklenici tarafından gerçekleştirileceği, 15'inci maddesinde yüklenici bütün işleri yapı denetim görevlisinin, sözleşme ve eklerindeki hükümlere aykırı olmamak şartı ile vereceği talimata göre yapmak zorunda olduğu, yüklenicinin kullanacağı her türlü malzemeyi yapı denetim görevlisine gösterip iş için elverişli olduğunu kabul ettirmeden iş başına getiremeyeceği, yüklenicinin getirdiği malzemenin, teknik şartnamesine veya daha önce alınmış mühürlü örneğine uygun ve işe elverişli olmadığı anlaşıldığı takdirde yüklenici, yapı denetim görevlisinin bu husustaki yazılı tebliğ tarihinden başlamak üzere on gün içinde bu malzemeyi işyerinden kaldırıp uzaklaştırmak zorunda olduğu, yüklenici tarafından fen ve sanat kurallarına aykırı olarak kusurlu yapıldıkları anlaşılan iş kısımlarını yıktırıp yükleniciye yeniden yaptırmak hususunda yapı denetim görevlisinin yetkili olduğu detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

İdarece yapılan imalat ihalelerinin yapı denetim görevlileri incelenmiş, aynı kişilere birden fazla ihalede kontrol görevi verilmiştir. Bu görevlilerin imalatları aynı anda kontrol edemeyeceği, Ankara ilinde birbine uzak lokasyonda bulunan birçok imalat işlerinin takibinin zor olacağı, bu sebeple sağlıklı bir kontrol görevinin yapılamayacağı değerlendirilmiştir. Her ne kadar Bayındırlık İşleri Kontrol Yönetmeliği'ne göre 1 kontrol şefi sorumluluğunda 1 den fazla işin kontrollüğü toplanabilse de bir ihalede kontrol şefi olan personelin, aynı anda başka bir ihalede yapı kontrol görevlisi olarak görevlendirilmesi, aynı anda sayısı 10'a varan işte kontrol şefliği verilmesi sağlıklı bir kontrollüğün yapılamayacağını ortaya koymaktadır. Kontrol şefleri kendisine bağlı olan kontrol mühendislerinin her türlü görevlerini sözleşme şartname ve usulüne göre zamanında yapıp yapmadıklarını denetlemekle görevli olmalarının

yanında kendisine bağlı işlerin sözleşme ve eklerine, şartnamelere, fen ve sanat kurallarına ve iş programlarına uygun olarak yürütülüp bitirilmesini sağlamakla sorumludurlar.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri ışığında kontrol görevlilerinin idarenin yapmış olduğu imalat ihalelerinde idarenin zarara uğramaması için önemli görevleri bulunmaktadır. Bu sebeple idare tarafından görevlendirilen yapı denetim görevlilerinin işlerin başında bulunmasını engelleyecek düzeyde iş yükünün bulunması hem idarenin sorumluluğunu ortadan kaldırmamakta hem yapım işlerinin denetim içinde yürütülmesini engellemekte hem de geri dönüşü imkansız giderlerin oluşması için bir risk doğurmaktadır.

Sonuç olarak, kontrol görevlilerine iş dağıtımının görevlilerin imalat yerinde bulunmasını engellemeyecek şekilde verilmesi, vatandaşın su ve kanalizasyon harcamalarına katılım payı alınan altyapı imalatlarının fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılması için kontrolün sağlıklı yapılması, böylece kamu kaynağının kötüye kullanılmasındaki riskin asgari seviyeye indirilmesi gerekmektedir.

BULGU 12: Bazı Hizmetlerde Elle Makbuz Düzenlenmesi ve Bu Durumun Suistimale Sebep Olması

ASKİ Bünyesinde görevli vidanjörlerin görevlendirildikleri bölgelerde vidanjör ve kanal açma hizmeti için gidilen mahallerde kaç defa atıksu çekim işlemi yapıldığına ilişkin bir takip sisteminin olmadığı bu durumun suistimallere yol açacağı değerlendirilmiştir.

2560 sayılı İSKİ Kanunu'nun 2'nci maddesi ile bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak görevi ve yetkisi ASKİ Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Bu amaçla Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nin 14'üncü maddesine dayanılarak vidanjör ücreti belirlenmiş ve vidanjör hizmeti talep edenlerden bu ücretlerin tahsil edilmesi yoluna gidilmiştir. Ancak özellikle merkez civarında yapılan vidanjör hizmetlerine ilişkin tahsilatların vidanjör hizmetini yerine getiren görevli personel tarafından elle makbuz düzenleme yoluyla yapıldığı görülmüştür. Söz konusu hizmetlerle ilgili 2019 yılında 30.163 adet makbuz elle düzenlenmiş toplam 4.004.005,10 TL tahsilat, 2020 yılında 37.402 adet makbuz elle düzenlenmiş toplam 5.098.036,83 TL tahsilat, 2021 yılında 38.058 adet makbuz elle düzenlenmiş toplam 5.865.876,97 TL tahsilat gerçekleştirilmiştir.

Elle makbuz düzenlenmesi ve tahsilat yapılması durumunun;

1- Yapılan işlem karşılığında vidanjör hizmeti alan kişiye sahte makbuz düzenlemek suretiyle sahte makbuz verilmesi,

2- Vidanjör ile 5 defa çekim yapılması fakat 2 defa çekim yapılmış gibi makbuz düzenlenmesi ve kalan 3 çekim için makbuz verilmeden daha düşük ücret alınarak hizmet alan kişiyle anlaşma yoluna gidilmesi,

3- Ücretlerin küsüratlı olması sebebiyle hizmetin tam karşılığının bedeli elden alınamayabileceği veya görevli personelin para üstünü cebinden vermek zorunda kalabileceği,

4- Görevlinin tüm işlemleri yasalara uygun yaptığı bir durumda dahi tahsilatların görevlice kurum veznesine getirilinceye kadarki süreçte paranın çalınması vs. gibi istenmeyen beklenmeyen durumların ortaya çıkması, Senaryolarına sebebiyet verebileceği esas alınarak bu gibi hizmetlere ilişkin yapılan her çekim için ASKİ bünyesinde merkeze otomatik bildirimlerin, aynı zamanda ASKİ su aboneliği olan hizmetten yararlanan bu kişilerin su faturalarına otomatik yansıtmanın yapılacağı veya başka türlü bir bilgi işlem tanımlamasının yapılmasında fayda bulunmaktadır.

Kamu idaresince vidanjör hizmetinin otomasyon iş ve işlemleri 2. kademe saha test aşamasına Nisan 2022 döneminde geçildiği, proje paydaşları olan Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı ve Bölge Su Kanal İşletme Dairesi Başkanlıklarının katkıları ile sistemin, kısa süre içinde tamamlanmasının öngörüldüğü belirtilerek söz konusu sorunun giderilmesi için çalışmaların yapıldığı görülmüştür.

Sonuç olarak, 5018 sayılı Kanun'un "*Hesap verme sorumluluğu*" başlıklı 8'inci maddesinin her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olacağı ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorunda olduğu kuralı dikkate alınarak yukarıda belirtilen senaryoların gerçekleşmemesi için elle makbuz düzenlenen tüm hizmetlerle ilgili sistemsel çözümler üretilerek tedbir alınmasıyla ilgili çalışmaların hızlandırılması gerekmektedir.

BULGU 13: Yeraltı ve Kaynak Sularının Kiralanmasıyla İlgili Gerekli Takip ve İşlemlerin Yapılmaması

İdare tarafından Ankara dâhilinde bulunan yeraltı ve kaynak sularının kiraya verilmediği, kira süresi bitenlerin tahliye edilmediği bu sebeplerle bedelsiz bir şekilde kullandırılmaya devam edildiği görülmüştür.

23.12.1960 tarih ve 10688 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun’un 4’üncü maddesinin üçüncü fıkrasında kuyu açan kimsenin, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmaya yetkili olduğu, bu miktarı aşan sular ile sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal haliyle içme suyu olarak satılmak üzere çıkarılan yeraltı suları ve Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak sularının 2886 sayılı Kanun hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verileceği, tahsil edilen kira gelirinden; yeraltı veya kaynak suyunun çıktığı yer, köy sınırları içinde ise o yerdeki köy tüzel kişiliğine %15, belediye sınırları içinde ise ilgili belediyeye %25 oranında pay verileceği belirlenmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükmü uyarınca faydalı tüketimin üzerinde kullanılan sondaj suları ile sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal haliyle içme suyu olarak satılmak üzere çıkarılan yeraltı suları, Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak sularının il özel idare tarafından 2886 sayılı Kanun hükümlerine göre kiraya verileceği ve elde edilen kira gelirinden ilgisine göre belediyeye pay verilmesi gerektiği açıktır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile büyükşehir bulunan illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Kanun’un “Çeşitli hükümler” başlıklı 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında mevzuatla il özel idarelerine yapılan atıfların, bu Kanun kapsamında tüzel kişiliği kaldırılan il özel idareleri için ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, Hazineye, valiliklere, büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına veya ilçe belediyelerine yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

Büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun “Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları” başlıklı 7’nci maddesinde, İSKİ’nin görev ve yetkileri ise 2560 sayılı Kanun’un 2’nci maddesinde

sayılmıştır. O dönemde her iki Kanun'da yer alan hükümler uyarınca gerek büyükşehir belediyelerinin gerekse ASKİ'nin Hazinesinin özel mülkiyetinde veya devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak suları ile yeraltı sularının kiraya verilmesi konusunda yetkilerinin olduğuna ilişkin açık bir hüküm bulunmamakta idi. Ancak Ankara Valiliği Devir, Tasfiye ve Paylaştırma Komisyonunun 29.08.2014 tarih ve 134-135 sayılı kararı ile kiralama işlemi il özel idarenin sorumluluğunda olan kuyu ve kaynak suları Ankara Büyükşehir Belediyesine devredilmiş, Ankara Büyükşehir Belediyesi de 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 2560 sayılı İSKİ Kanunu gereğince kiralama sorumluluğunun Su ve Kanalizasyon İdarelerinde olacağından hareketle 10.03.2015 tarih ve 431 sayılı Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi kararıyla kendisine devredilen 30 adet kuyu ve kaynak sularını Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresine devretmiştir. Kaldı ki Su Tahsisleri Hakkında Yönetmelik'in 9'uncu maddesiyle büyükşehir belediyelerinin su ve kanalizasyon idareleri ticari amaçlı su kullanım taleplerinde yetkilendirilmiştir.

Yapılan incelemede Ankara İl Özel İdaresinden devralınan kuyu ve kaynak sularının bir çoğunun devraldıktan sonra kira süresinin bittiği, aynı şekilde kullanılmaya devam edildiği, kira süresi biten ve kullanılmaya devam edilenler ile kira süresi devam edenlerden 2015 yılından başlamak üzere 2021 yılı sonuna kadar herhangi bir kira geliri elde edilemediği görülmüştür.

Bu yerlerin tasarrufunun ASKİ'de olacağı ortadayken 2015-2021 yıllarını kapsayan son 6 yıl içerisinde hiç kira geliri elde edilememiş olmasından ötürü 167 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi hükmü gereği kiraya verilen yeraltı ve kaynak sularından elde edilen kira gelirinden; yeraltı veya kaynak suyunun çıktığı yer, belediye sınırları içinde ise ilgili belediyeye %25 oranında pay verilmesi gerektiği hükmü uygulanmamış ve ilgili ilçe belediyeleri de gelirden mahrum bırakılmıştır.

Anılan su kaynaklarıyla ilgili mevzuat hükümlerinin uygulanması için gerekli işlemlerin idarece hızlandırılmasında fayda bulunmaktadır.

BULGU 14: Sondaj İzni Verilen Kuyulardan Ne Kadar Su Çekildiği ve Faydalı Tüketim Miktarına İlişkin Denetimin Yapılamaması

Yapılan incelemelerde Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğünce sondaj izni verilen kuyulardan (faydalı) tüketim miktarına ilişkin bilgilerin DSI'den 2021 yılı dahil son 6 yıldır alınmadığı görülmüştür.

167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un; 2'nci maddesinde, yeraltı suyunun içmede, temizlikte, belediye hizmetlerinde, hayvan sulamada, zirai sulamada, maden ve sanayide, sportif vesair tesislerde kullanılması şeklinde 'faydalı kullanım' tanımlanmıştır.

4'üncü maddesinde, kuyu açan kimsenin, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmaya yetkili olduğu, Bu miktarı aşan suların 2886 sayılı Kanun hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verileceği, faydalı ihtiyaç miktarının, tahsis edilecek maksada göre ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından tayin ve tesbit edileceği hükme bağlanmıştır.

Su Tahsisleri Hakkında Yönetmelik'in 4'üncü maddesinde miktarı ve kalitesi belirli sudan, bir ya da birden fazla gerçek ya da tüzel kişiye belirli bir amaç için, belirli miktarda ve belirli süre ile su kullanım izni verilmesi su tahsisi olarak tanımlanmıştır. 5'inci maddesinde tahsis izni verilen miktardan daha fazla ve amacın dışında su kullanılmayacağı, tahsis edilen suların korunması ve verimli kullanımının sağlanması amacıyla, faaliyetten sorumlu kurum ve kuruluşların, kendi mevzuatlarından kaynaklanan yetkileri kapsamında faaliyeti izleyeceği, tahsis amacı dışında veya tahsis edilen miktarın üzerinde su kullanımının tespiti halinde DSİ'ye bildirileceği ifade edilmiştir.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere sondaj kuyularına (yeraltı sularının tahsisine) ilişkin olarak tüm yetki Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde bulunmaktadır. Faydalı tüketim miktarının üzerinde kullanılan yeraltı suyunun 167 sayılı Kanun gereği kullanıcıya kiralanması gerekmektedir. Sondaj kuyularından çıkarılan suyun kiralanması gereken kısmı ise 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir olan illerde il özel idarelerin tüzel kişiliğinin kaldırılmış olması sebebiyle su ve kanalizasyon idarelerini ilgilendirmektedir. Ayrıca tahsis izni verilen miktardan fazla ve amacı dışında su kullandırılmaması, bu durumun tespiti halinde DSİ'ye bildirilip gerekli tedbirlerin alınmasının sağlanması gerekmektedir.

Faydalı kullanım miktarının üzerindeki suların ASKİ Genel Müdürlüğünce kiraya verilmesi, bu işlemin yapılabilmesi için de öncelikle su tahsisi yapılan gerçek ve tüzel kişilerin kullanmış olduğu kuyu suyunun faydalı tüketim miktarı ve kullanımın bu miktarın üzerinde olup olmadığının bilinmesi gerekmektedir. Bu maksatla Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünden alınan izinle açılan kuyularda faydalı tüketim miktarının ve buna ilişkin faydalı tüketimi aşan kısımların denetimiyle ilgili olarak ASKİ'nin DSİ ile koordineli yürüyen bir iş akış ağı oluşturulmaması nedeniyle sağlıklı bir tespitin yapılamadığı görülmüştür. İdarece DSİ Genel Müdürlüğüne konuyla ilgili 26.05.2021 tarih ve 51247 sayılı yazı yazıldığı, fakat konuyla ilgili

bir gelişmenin olmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak, kuyu suyu kullanımı çok olan abonelerden (oteller, otel havuzları, su oyun parkları gibi) başlanmak üzere Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğüne sondaj izni verilen kuyulara ilişkin faydalı tüketim miktarlarının ortaklaşa bir çalışmayla saptanması, bu kuyularda olması muhtemel kaçak su kullanımlarını ve deşarjlarını önleyecek tedbirlerin alınması, bedellendirilmesi gereken kısımların bedellendirilip tahsilatının sağlanması, büyük tüketicilere öncelik verilerek çalışmalara başlanması ve yeraltı sularının korunması gerekmektedir.

BULGU 15: Belediyelerden Yapı Ruhsatı Alan Herkesin ASKİ'den Su ve Kanalizasyon Durum Belgesi Almamış Olması

Yapı ruhsatı alınmadan önce idarece verilmesi gereken su kanalizasyon durum belgelerinin sayısının belediyelerce verilen yapı ruhsatı sayısından az olduğu görülmüştür.

2560 sayılı İSKİ Kanunu'nun "Su ve Kanalizasyon Durum Belgesi" başlıklı 18'inci maddesinde yapı için belediyeden ruhsat isteyen gerçek ve tüzel kişilerin, daha önce İSKİ'den su ve kanalizasyon durumu hakkında belge almak zorunda olduğu, İSKİ'nin o yerdeki su ve kanalizasyon şebekesine göre su ve kanalizasyon durum belgesi vereceği, yapıların durum belgesi alınmadan veya tesisatın durum belgesine aykırı olarak yapılması hallerinde imar mevzuatının ruhsatsız yapılar hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nde de 2560 sayılı Kanun'un 18'inci maddesine atıfta bulunarak yapı için belediyeden ruhsat isteyen gerçek veya tüzel kişilerin daha önce ASKİ'den su ve kanalizasyon durumu hakkında belge almak zorunda olduğu, genel kurul tarafından belirlenen bedel karşılığında su ve kanalizasyon durum belgesi verileceği ifade edilmiştir. Daha önce genel kurul tarafından belirlenen bedel üzerinden yeniden değerlendirme artışları yapılarak ASKİ yönetim kurulunun 12.11.2020 tarihli kararı ile Su ve Kanalizasyon Durum Belgesi bedeli 2021 yılı için KDV hariç 144,28 TL olarak belirlenmiştir.

Yukarıda zikredilen mevzuat doğrultusunda yapı ruhsatı alınmadan önce bedeli mukabilinde verilmesi gereken su ve kanalizasyon durum belgesi sayısının belediye tarafından verilen yeni yapı ruhsatları ile uyumlu olmadığı görülmüştür. Başka bir ifade ile Yapı ruhsatı alan herkesin daha önce ASKİ'den su ve kanalizasyon durum belgesi almadığı anlaşılmaktadır. Örneğin Ankara Gölbaşı ilçesinde Gölbaşı Belediyesi tarafından 2020 yılında 524 adet yeni

yapı ruhsatı verilirken, ASKİ'nin Gölbaşı ilçesinde verdiği su kanalizasyon durum belgesi sayısı 452 adettir. 2021 yılı için ise Belediyenin verdiği yeni yapı ruhsatı sayısı 1272 adet iken, verilen su kanalizasyon durum belgesi sayısı 873 adettir. Sadece 2021 yılı için Gölbaşı ilçesinden alınması gereken su kanalizasyon durum belgesi bedeli KDV hariç $(1272*144,28=)183.524,16$ TL olması gerekirken $873*144,28= 125.956,44$ TL olmuştur. Başka bir ifade ile $(183.524,16- 125.956,44 =) 57.567,72$ TL gelirden mahrum kalınmıştır.

Sonuç olarak, belediyelerin vermiş olduğu yapı ruhsatları ve ASKİ'nin vermiş olduğu su kanalizasyon durum belgesi kıyasının yapılabilmesi için belediyelerle sıkı iş birliğine gidilmeli ve bu belgenin eksikliği inşaat su aboneliği için yapılan başvurularda da önemle takip edilmelidir.

BULGU 16: Faaliyeti Olmayan Daire Başkanlığı Kadrolarına Atama Yapılması

Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğünde herhangi bir faaliyeti bulunmayan daire başkanlığı kadrolarına mevzuata aykırı olarak atama yapıldığı görülmüştür.

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik 22.02.2007 tarih ve 26442 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik'te belediye, bağlı kuruluş ve mahalli idare birliklerinde personel istihdamına ilişkin düzenlemeler yapılmış olup belli başlı standart ve esaslara da yer verilmiştir. İlgili Yönetmelik'in "Kadroların Tespiti" başlıklı 9'uncu maddesinde "*... Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları hizmet gereklerine uygun olarak belirlenir ve fiilen icra edilmeyen hizmetlere ilişkin kadro unvanları kullanılamaz. Ek-3 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Kadro Unvanları Listelerinden (I) ve (II) sayılı listelerde yer alan 2975 unvan kodlu "Daire Başkanı" kadrosunun ihdas edilmesi durumunda; ihdas edilen her kadro için ayrı ayrı olmak üzere; görev ve yetki alanı bu maddede belirtilen hükümlere uygun olarak atamaya yetkili amir tarafından belirlenir. ...*" denilmektedir.

Madde metninden de anlaşılacağı üzere birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları hizmet gereklerine uygun olarak belirlenecek ve fiilen icra edilmeyen hizmetlere ilişkin kadro unvanları kullanılamayacaktır. Ayrıca (I) ve (II) sayılı listelerde yer alan 2975 unvan kodlu "Daire Başkanı" kadrosunun ihdas edilmesi durumunda; bu kadrolar için ayrı ayrı olmak üzere görev ve yetki alanları atamaya yetkili amir tarafından belirlenecektir.

Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresinin teşkilat şeması ve personel yapısı incelendiğinde

İdarenin yukarıdaki Yönetmelik gereğince norm kadro cetvellerini oluşturduğu fakat faaliyeti olan daire başkanlıkları yanında hiçbir faaliyeti olmayan 8 adet daire başkanlığının ihdas edildiği ve kullanıldığı görülmüştür.

Yukarıda bahsedilen mevzuat hükümleri uyarınca bir daire başkanlığının ihdas edilmesi durumunda bunun belirli bir görev, yetki organizasyonu v.s. olması gerektiği açıktır. Hiçbir faaliyeti, organizasyonu, personeli, bütçesi, mevzuatı v.s. olmayan sadece kadro unvanları kullanılan daire başkanlıkları ihdas edilemez.

Hiçbir faaliyeti olmayan sadece ismi daire başkanlığı olan kadroların ihdas edilmemesi ve bu kadro unvanlarının kullanılmaması gerekir.

İdare cevabında Mahalli İdare Meclisinin norm kadroda belirtilen esaslar çerçevesinde “Daire Başkanı” kadrolarını ihdas ettiğini ifade etmiştir. “Daire Başkanı” kadrolarının ihdası mevzuata uygun olmakla birlikte bu kadroların kullanımı mevzuata aykırıdır. Meclis bu konuda atamaya yetkili amire yetki vermektir. Atamaya yetkili amir mevzuata uygun olarak bu kadroların görev ve yetki alanını belirleyip ihtiyaçlar doğrultusunda kullanacaktır. Diğer bir ifade ile “Daire Başkanı” kadrosunun ihdas edilmesi değil, hiçbir görevi olmayan ve fiilen icra edilmeyen bu kadro unvanlarının kullanılması mevzuata aykırıdır.

BULGU 17: İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmaması

ASKİ’de çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

4857 sayılı İş Kanunu’nun 53’üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56’ncı maddesinde yıllık iznin 53’üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59’uncu maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60’ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık iznin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna

ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun'un 103'üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanun'un 56'ncı maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik'in esas ve usullerine aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için ikiyüzyirmi Türk Lirası (2021 yılında 555 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığının 30.06.2021 tarih ve 31527 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tasarruf Tedbirleri konulu 2021/14 sayılı Genelge'sinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır.

Yapılan incelemede ASKİ'de görev alan kadrolu 216 işçiden 99'unun 100 ile 200 gün arasında, 20'sinin 200 ile 250 gün arasında, 20'sinin de 251 ile 382 gün arasında kullanmadığı izinlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları işçinin son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde ASKİ’de çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve kuruma ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullandırılması sağlanmalıdır.

BULGU 18: ASKİ Haricinde Özel Vidanjör Hizmeti Verenlerle İlgili Vidanjör Bilgi Sisteminin Olmaması

İl genelinde ASKİ bünyesi dışında özel vidanjör hizmeti verenlerle ilgili etkili bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür.

2560 sayılı İSKİ Kanunu’nun 2’nci maddesinde Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak su ve kanalizasyon idaresinin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği’nin “Su ve kanalizasyon durum belgesi bedeli, vidanjör hizmet bedeli sanayi tesislerinden alınacak evsel atıksu bertaraf bedeli, su ve kanal imalat yetki belgesi ve özel vidanjör izin belgesi” başlıklı 14’üncü maddesinde; İdare dışında atıksu nakli amacıyla faaliyette bulunan vidanjör ve benzeri araçların işlemleri idareden alınacak bir Özel Vidanjör İzin Belgesi ile gerçekleştirileceği, bu izin belgesi ile faaliyetlere devam etmek isteyenler izin belgesini yenilemek zorunda oldukları, alınacak bu izin belgesine ilişkin idareye ödenmesi gereken bedel ve bedelin tespitinde uygulanacak usul ve esasların Yönetim Kurul’unca belirleneceği, bu izin belgesine göre faaliyette bulunanların çektikleri atıksuları, Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği ile ASKİ Havza Koruma Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak idarenin belirleyeceği yerlere deşarj etmek zorunda olduğu kurala bağlanmıştır.

Ankara ili sınırları içerisinde su ve kanalizasyon işlerinden 1. derecede sorumlu idaresi ASKİ Genel Müdürlüğüdür. ASKİ Genel Müdürlüğünce il genelinde özel olarak vidanjör hizmeti veren şahıslarla ilgili herhangi bir takibin, Ankara ilinde kaç adet çalışan özel vidanjörün varlığıyla ilgili çalışmanın, vidanjör izin belgesi verilmesi gibi işlemlerin yapılmadığı, bu durumun; özel vidanjörlerin atık suları, içme suyu havzalarına veya çevreye zarar verebilecek başka alanlara boşaltarak insan sağlığına olumsuz etki oluşturabileceği değerlendirilmiştir. Kaldı ki 2020 yılı içerisinde ASKİ bünyesi dışında hizmet veren şahıslara

ait özel bir vidanjörle mera çayına illegal dökülen atığın temizlenmesi için KDV hariç 1.250.000,00 TL bedel ile hizmet alımı gerçekleştirilmiştir. Her ne kadar ilgili bakanlık ile koordineli çalışma ile failler bulunmuş ve yapılan harcamaların rücu süreci başlatılmış olsa da vidanjör takip sisteminin olmasıyla benzer olumsuz örneklerin önüne hızla geçilecek ve telafisi imkansız zararların engellenmesi sağlanmış olacaktır. Söz konusu kaçak dökümler için katlanılan maliyetlerin, faaliyet giderlerini, faaliyet giderlerinin de m³ su bedelini arttıracacağından şüphe yoktur. Bunun yanında 12.11.2020 tarih ve 299 sayılı Yönetim Kurulu kararıyla 2021 yılına ilişkin belirlenen tarife cetvelinde özel vidanjör izin belgesi bedeli ve özel vidanjör atıksu döküm bedeli adı altında tarifeler belirtilmiş fakat ASKİ'nin bünyesinde olmayan il genelindeki özel vidanjörlerle ilgili takip sistemi olmadığından bu konuda 2021 yılı içerisinde herhangi bir gelir elde etmediği görülmüştür.

Bulguya verilen cevapta, İdarenin kendi bünyesinde bulunan vidanjörlere ilişkin açıklama yapılmıştır. Oysa bulguda ASKİ bünyesi dışında hizmet veren özel vidanjörlere ilişkin tespitler bulunmaktadır. Dolayısıyla verilen cevabın, buguda belirtilen tespitleri karşılamadığı görülmüştür.

Sonuç olarak, İSKİ Kanunu ve idarenin çıkarmış olduğu yönetmelikler gereği il genelinde faaliyette olan ASKİ bünyesi dışındaki tüm vidanjörlerin hangi bölgede görev yaptığı, kim tarafından çalıştırıldığı, plakaları, sızdırmazlık kontrolleri, izin belgesi ve atık suyun nereye deşarj edildiğini kontrol edebilecek bir takip sistemi bilgilerini de içeren bir vidanjör bilgi sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

BULGU 19: İçme ve Kullanma Suyu İle Atıksu İçin Yapılan Harcamaların Tam Maliyet Esaslı Muhasebe Sistemine Göre Muhasebeleştirilmemesi

İçme ve kullanma suyu ile atıksu altyapı tesislerinin kurulması, bakımı, onarımı, işletilmesi sonrasında bu tesislerle ilgili olarak verilen tüm hizmetleri karşılayabilecek tam maliyet esaslı tarifelerin, tam maliyet esaslı muhasebe sistemi kurulmaması sebebiyle sağlıklı belirlenemediği görülmüştür.

2560 sayılı İSKİ Kanunu'nun 23'üncü maddesinde su satışı, kanalizasyon tesisi bulunan yerlerdeki kullanılmış suların uzaklaştırılması, septik çukurların boşaltılması giderleri için ayrı tarifelerin yapılması gerektiği, bu tarifelerin tespitinde, yönetim ve işletme giderleri ile amortismanları, yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ve bir kar oranının esas alınacağı belirtilmiştir. Fakat bu belirlemenin doğru biçimde yapılabilmesi için İdarece içme ve kullanma

suyu ile atıksu harcamaları (maliyetleri) ayrımının çok net bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir.

Bilindiği üzere yerel idarelerde olduğu gibi ASKİ Genel Müdürlüğünce yapılan iş ve işlemlerin muhasebeleştirilmesi İçişleri Bakanlığının çıkardığı 27.05.2016 tarih ve 29724 Mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği esas alınarak yapılmaktadır. Ancak Muhasebe Yönetmeliğinde kurumsal sınıflandırma ve kodları Muhasebe Yönetmeliğine tâbi tüm kurum ve kuruluşlar için genel olarak tanımlanmıştır. Su ve kanalizasyon idarelerinin maliyetlerin hesaplanması açısından Muhasebe Yönetmeliğindeki kurumsal sınıflandırma yeterli olmamaktadır. Devlet seviyesinde konsolidasyonu amaçlayan Muhasebe Yönetmeliğindeki kurumsal sınıflandırmaya ek olarak, ASKİ’nin mevcut organizasyon şemasındaki organizasyon birimlerini esas alan bir muhasebeleştirme sistemi ile birlikte, verilen hizmetlerin maliyetlerinin yatırım, işletme vb. açılardan sınıflandırılması, içmesuyu ve atıksu tarifelerinin sağlıklı bir şekilde belirlenebilmesi sağlanabilecektir. Örneğin bu kapsamda yapılan bir muhasebeleştirme sisteminde maliyetler; su temin etme maliyetleri (su üretim, su arıtma, su iletim vb.), kanalizasyon ve atıksu maliyetleri (atıksu toplama ve tasfiye, atıksu arıtma, paket atıksu arıtma vb.) şeklinde ayrıştırılacak, bu durum içmesuyu ve atıksu tarifelerinin Tam Maliyet Esaslı belirlenebilmesine olanak sağlayacaktır.

Bu kapsamda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, Su ve Kanalizasyon İdarelerinin, tam maliyet esaslı tarifelerin belirlenmesinde uyulacak usul ve esasların belirlendiği “Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik” 27.10.2010 tarih ve 27742 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bununla birlikte yine Yönetmelik’in esaslarına uygun tarifelerin ve ücretlerin hazırlanmasında kullanılacak olan yöntem ve hesaplamalar içinde Atıksu Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuz yayımlanmıştır. Anılan Yönetmelik ve Kılavuzda tam maliyet esaslı muhasebeleştirme ve tam maliyet esaslı tarifelere ilişkin detaylı açıklamalar yapılmıştır.

Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik’in “Muhasebeleştirme Prensipleri” başlıklı 21’inci maddesinde içme ve kullanma suyu ile atıksudan sorumlu idarelerin, kendilerince tahsil edilen ücretlerin ilgili hizmetlerde kullanılmasını sağlayacak şekilde tam maliyet esaslı

muhasabe sistemini kurması, “Uyum Süreci” başlıklı geçici 1’inci maddesinde de bahse konu yönetmeliğe 31.12.2021 tarihine kadar uyum sağlaması gerektiği hükme bağlanmıştır.

Bununla birlikte 22.10.2021 tarihinde Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yayımlanan I. Su Şurası Sonuç Bildirgesinde de “*sürdürülebilir su hizmetleri sağlanabilmesi amacıyla 2023 yılından itibaren tam maliyet esaslı su ve atık su fiyatlandırması ile ilgili çalışmalara başlanacağı*” kararı alınmıştır.

Her ne kadar idarece, İSKİ Kanunu’nun 23’üncü maddesi ve ASKİ Abone Hizmetleri ve Tarifeler Yönetmeliği hükümlerine göre tarife belirlendiği, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’ne göre muhasabe kaydı yapıldığı belirtilmiş olsa da; Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre tam maliyet esaslı muhasabe sistemi kurulmadan tarifelerin sağlıklı belirlenebilme imkanı sınırlıdır.

Bu kapsamda yukarıda yer alan gerek Yönetmelik gerekse de Su Şurası Sonuç Bildirgesi hükümleri çerçevesinde, sürdürülebilir içmesuyu ve atıksu hizmetlerinin, sistem maliyetlerinin tarifelere yansıtılması, kirleten öder ilkesine göre tarifelerinin belirlenebilmesi ve bu hizmetlerden tahsil edilen ücretlerin yine ilgili hizmetler dışında kullanılmaması ilkeleri çerçevesinde hizmetlerin yönetilmesi, su ve kanalizasyon hizmetlerinin gerçek maliyetlerinin hesaplanabilmesi için içme ve kullanma suyu ile atıksudan sorumlu idare olan ASKİ Genel Müdürlüğüne gerekli çalışmaların yapılması ve tam maliyet esaslı muhasabe sisteminin kurulması önem arz etmektedir.

BULGU 20: Abone Bilgilerinin Abone Bilgi Yönetim Sistemine (ABYS) Kaydının Eksik Yapılması

Yapılan incelemelerde Abone Bilgi Yönetim Sistemindeki kayıtların eksik yapıldığı görülmüştür.

Abone Bilgi Yönetim Sistemi; (ABYS) abonelere ait tüm bilgilerin bu sistem altında saklandığı, abone kayıt, abone değişikliği, tahakkuk-tahsilat işlemlerinin tamamının sisteme bağlı arayüzler aracılığıyla kontrol edilmesidir.

ASKİ Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği’nin 33’üncü maddesinin onuncu fıkrasının “a” bendi gereğince, başvuru sahibinin abonelik için gerekli olan belgeler ile TC kimlik numarasının bildirilmesi gerekmektedir. Bu düzenlemeye göre, abonelik

sözleşmesi düzenlenmesi amacıyla başvuruda bulunan kişilere ait işlemlerin TC Kimlik Numarası esas alınarak işlemler sürdürülecektir.

ASKİ Genel Müdürlüğü Abone Bilgi Yönetim Sistemine kayıtlı aktif abone sayısı 2.491.902 adettir. Bu aboneliklerden yaklaşık 427.090 abonenin gerçek kişiler için TC Kimlik Numarası tüzel kişiler için ise MERSİS numara bilgisi ABYS sisteminde bulunmamaktadır. Ayrıca talebe dayalı olarak yeniden aktif hale getirilebilme durumunda bekletilen 258.954 adet pasif abonelik bilgileri güncellenmemiştir.

ABYS sisteminde kimlik tanıtıcı bilgileri kayıtlı olmayan abonelikler çoğunlukla 5216 ve 6360 sayılı kanun ile ilçe ve belde belediyeleri tarafından ASKİ Genel Müdürlüğü'ne devredilmiş abonelikler ile 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun yürürlük tarihi olan 25/04/2006 tarihinden önce düzenlemiş abone sözleşmeleri doğrultusunda hizmet alan aboneler olduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan inceleme de 5216 ve 6360 sayılı kanun ile idareye devredilmiş 4.173 abonenin adres uyumsuzluğu, taşınmaz bilgilerinin ABYS sistemine sağlıklı işlenmemesi vb. nedenlerle düzenli denetim ve kontrolden uzak olduğu, bu abonelikler ile ilgili olarak usulsüz işlem yapılabilmesi riskinin var olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda abonelerin aynı bölgede veya farklı bir bölgede adres bilgilerinde değişiklik, bir kişiye ait birden çok abonelik sözleşmesi bulunma olasılığı, taşınmaz bilgilerinde sıra dışı işlemler sayesinde farklı noktalara taşınabilme ihtimali bulunmaktadır. Benzer riskler, iptal, yıkım, tahliye vb. nedenlerle pasif konuma çekilen aboneler içinde mevcuttur.

Söz konusu risklerin ortadan kaldırılması ve iş süreçlerinin hızlandırılması amacıyla abonelik sözleşmelerinin kimlik tanıtıcı bilgiler esas alınarak müşteri numaralarına bağlı şekilde sistemsel kayıt işlemlerinin yapılması, abonelere ait adres bilgilerinin taşınmaza ait bilgilerle eşleştirilerek ABYS sisteminde kaydedilmesi, ABYS sisteminde elde edilmiş bilgileri ile birlikte coğrafi tabanda izlenebilir, takip edilebilir hale getirilmesi gerekmektedir.

BULGU 21: Ödeme Emri Belgelerinin Harcama Birimleri Tarafından Hazırlanmaması

İdarenin hesap ve işlemleri ile muhasebe kayıtlarının incelenmesi sonucunda tüm ödeme emri belgelerinin tek nüsha şeklinde ve strateji geliştirme dairesi başkanlığınca (muhasebe birimince) hazırlandığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Harcama yetkisi ve yetkilisi" başlıklı 31'inci maddesinde bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisinin harcama yetkilisi olduğu, "Giderin gerçekleştirilmesi" başlıklı 33'üncü maddesinde bütçelerden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak alındığının veya gerçekleştirildiğinin, görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca onaylanması ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerektiği, giderlerin gerçekleştirilmesinin; harcama yetkililerince belirlenen görevli tarafından düzenlenen ödeme emri belgesinin harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesiyle tamamlanacağı, 61'inci maddesinde muhasebe yetkililerinin, ödeme aşamasında, harcama birimlerince hazırlanan ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde aynı maddede sayılan bilgi ve belgeleri kontrol etmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir.

15.08.2007 tarih ve 26614 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliği'nin "Ödeme belgeleri ve bağlanacak kanıtlayıcı belgeler" başlıklı 4'üncü maddesinde harcama birimlerince hazırlanan ödeme belgesinin bir nüshası saklanmak üzere muhasebe birimine verileceği hüküm altına alınmıştır. Yönetmelikten anlaşılacağı gibi ödeme emri belgelerinin muhasebe birimince hazırlanacağı değil, harcama birimlerince hazırlanan ödeme emri belgelerinin bir nüshasının saklanmak üzere muhasebe birimine verileceği belirtilmiştir. Başka bir ifade ile yönetmelikle muhasebe birimine verilen görev, diğer harcama birimlerinin hazırlayacağı ödeme emri belgeleri ve eklerinin saklanması görevidir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde bir gider gerçekleştirildiğinde harcama birimleri tarafından gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca harcama birimi olan her bir daire başkanlığının harcama yetkilisince (daire başkanınca) belirlenen görevli tarafından ödeme emri belgesinin düzenlenmesi, harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesiyle giderin gerçekleştirilmesinin tamamlanacağı mevzuatın amir hükmüdür. Harcama birimleri tarafından hazırlanan ödeme emri belgelerinde Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığını ilgilendiren iki şey bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; son olarak muhasebe yetkilisinin imzasıyla ödemenin yapılabileceği, ikincisi ise diğer daire başkanlıklarınca hazırlanan bu ödeme emri belgeleri ve eklerinin saklanması görevidir.

İdarenin harcama birimleri tarafından gerçekleştirilen harcamalara ilişkin olarak her bir harcama birimi tarafından ödeme emri belgesinin hazırlanmaması ve bu belgelerin Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığınca (muhasebe birimince) hazırlanması mevzuata aykırıdır.

Sonuç olarak, kamu kaynağının kullanımında görevli ve yetkili olan her bir harcama biriminin kendi harcamasına ilişkin ödeme emri belgesini hazırlaması gerekmektedir.

BULGU 22: ASKİ Genel Müdürlüğüne Ait Mevcut Altyapı Tesislerinin Tamamının Coğrafi Bilgi Sistemlerine Aktarılmaması

İdarece yapılan yeni imalatlar ve bakım onarım esnasında tespit edilen eski tesislere ilişkin veriler sisteme dahil edilirken bunların dışında kalan özellikle metropolde yer alan idareye ait içme suyu, atıksu ve yağmursuları alt yapı tesislerinin tamamının verileri coğrafi bilgi sistemlerine(CBS) aktarılmamıştır.

20.03.2015 tarih ve 29301 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin Kurulması ve Yönetilmesi Hakkında Yönetmelik’in 8’inci maddesinde kurum ve kuruluşların, üreticisi oldukları coğrafi verilerin, coğrafi veri setlerinin ve coğrafi veri servislerinin metaverisinin tam, güncel ve doğru olmasını sağlayacakları ifade edilmiştir.

Son dönemlerde dünya genelinde nüfus artışına bağlı olarak suya olan talebin artması, iklim değişikliklerinin su kaynaklarına etkisi vb. hususlar suyun kaynaktan aboneye kadar iletim ve dağıtımının verimli bir şekilde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda gerek ulusal ölçekte gerekse yerel idareler ölçeğinde su kayıp, kaçaklarının etkin yönetimine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlıkları tarafından yukarıda bir örneği belirtilen düzenlemeler yapılmıştır.

Altyapı tesislerinin tümünün coğrafi bilgi sistemlerine tam olarak aktarılmasının muhtelif bulgulara konu ettiğimiz su kayıp kaçaklarıyla mücadeleden ayrı düşünülmemeyeceği açıktır. Su kayıp kaçaklarında en önemli husus; mevcut altyapıların sağlıklı bir şekilde tespit edilmesi ve hidrolik modellemelerinin yapılmasıdır. Bu kapsamda idarelerin mevcut altyapı sistemlerinin Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Veri Tabanı yapısına işlenmesi son derece önem arz etmektedir.

Su kanal idareleri mevcut altyapılarını işletirken günaşırı bakım onarım faaliyetleri yürütmektedir. Mevcut altyapıların sağlıklı bir şekilde Coğrafi Bilgi Sistemine(CBS) aktarılması, gerek bakım onarım faaliyetlerinin etkin ve ekonomik olarak yürütülmesine gerekse arıza vb. durumlarda etkin müdahale ile kesintisiz su temini ve atık su bertarafının sağlanmasına katkı sunmaktadır.

Mevcut altyapıların sağlıklı tespiti diğer altyapı kuruluşlarının da bakım onarım faaliyetleri ile ileriye yönelik yapacakları yatırımların hızlı ve etkin planlanmasına olanak sağlayacaktır. Örneğin; kent merkezinde (metropolde) yatırımcı kuruluşlar tarafından yapılacak büyük altyapı projelerinde (metro, köprülü kavşak, alt geçit vb.), ASKİ Genel Müdürlüğüne ait altyapıların deplase edilmesinde (içme suyu, atık su ve yağmur suyu) ve diğer altyapı yatırımlarını gerçekleştirilirken karşılaşılan sorunların çözülmesinde mevcut altyapının tespiti zaman, emek alan en önemli husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi durumlarda mevcut altyapıların en ekonomik ve hızlı şekilde yenilenmesi, mevcut altyapılara ait Coğrafi Bilgi Sistemleri verilerinin bulunması ile mümkün olacaktır.

Yeni yapılacak içme suyu, atıksu ve yağmursuyu altyapı ile üstyapı tesislerinin planlanmasında, planlanacak olan tesislerin hidrolik hesaplarının hali hazırda işletilmekte olan tesislerin hidrolik hesaplarına etkilerinin belirlenmesi ve entegrasyonu önem teşkil etmektedir. Mevcut tesislerin Coğrafi Bilgi Sistemleri ortamına aktarılması bu etkileşimin daha hızlı ve etkin bir şekilde tespit edilmesine olanak sağlayacaktır. Bu sayede daha önce inşaa edilmiş olan yapılar ile yeni yapılacak yapıların bir bütün halinde değerlendirilmesi mümkün olacaktır.

İmalatı henüz gerçekleştirilmemiş altyapı ve üstyapı projelerinin Coğrafi Bilgi Sistemlerine aktarılmasıyla mükerrer projelerin önüne geçilecek olup, daha önceden yapılmış projelerin imalat aşamasına geçmeden önce revizeye gerek olup olmadığının analizi yapılabilecektir.

Son olarak bilindiği üzere tüm Ankara mülki sınırları içerisinde İmar Kanununa uygun yapılacak tüm imar planlarında, yapılarda/tesislerde ASKİ Genel Müdürlüğünün görüşü ve altyapılarına ilişkin bilgilerin, izinlerin alınması gerekmektedir. Bu kapsamda yapılacak iş ve işlemlerin etkin olarak yürütmesinde sağlıklı Coğrafi Bilgi Sistemleri verilerinin olması ile iş ve işlemlerin etkin olarak yürütülmesine olanak sağlayacaktır.

Her ne kadar İdare alt yapı verisini büyük ölçüde sisteme aktarmış olsa da, çok eskiden var olan alt yapıların tamamının CBS sistemine henüz yüklenmediği, bu sebeple de tadilat, tamirat veya başka gerekçelerle alt yapının bulunması gereken hallerde yer tespitinin kolayca yapılamadığı görülmüş olup, tüm bu gerekçelerle alt yapının tamamının CBS sistemine aktarılması birçok kolaylığı beraberinde getireceğinden, hem para hem de zaman tasarruf edilmesi sağlanacaktır.

BULGU 23: Bazı Personele Binek Araç Tahsis Edilmesi ve Aynı Kişilerin Personel Devam Kontrol Sisteminden Muaf Tutulması

ASKİ Genel Müdürlüğünün kullandığı binek araçların incelenmesi sonucunda, araç tahsisi yapılmaması gereken personele araç tahsis edildiği, aynı kişilerin personel devam kontrol sisteminden (PDKS) de muaf tutulduğu görülmüştür.

237 sayılı Taşıt Kanunu'un "Kanunun şümulü" başlıklı 1'nci maddesinde belediyelerin bağlı kuruluşlarına ait araçların bu Kanun kapsamında değerlendirileceği, "Taşıt verilecekler" başlıklı 4'ncü maddesinde ise emirlerine ve zatlara binek otomobili verilenlerin (1) sayılı cetvelde, makam hizmetlerine tahsis edilen taşıtların (2) sayılı cetvelde gösterildiği belirtilmiştir.

Mezkûr Kanun'un "Cezalar" başlıklı 16'ncı maddesinde;

"Bu Kanun'un şümulüne giren taşıtları her ne suretle olursa olsun tahsis olunduğu işin gayrisinde veya şahsî hususlarda kullananlar veya kullanılmasına müsaade edenler veya kanunda yazılı olduğu şekilde kullanılmış gibi gösterenler veya kanunen bir makama veya işe tahsis olunmadığı hâlde hakikati tağyir ile bu taşıtlardan istifade eden ve ettirenler, bunların gidiş gelişine müsaade edenler veya kanuna aykırı olarak numara ve plaka verenlerle kullananlar veya kullanılmaya elverişli olduğu hâlde ekonomik ömrünü doldurduğu bahanesiyle yenileyen veya yeniletener veya bu hususlar için masraf tahakkuk evrakını hazırlayan veya tasdik veya bunlara ait ita emirlerini vize edenler hakkında bir seneye kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu yüzden hasıl olan masraf ve zararlar genel hükümlere göre tazmin ettirilir. Tekerrürü halinde verilecek hapis cezası iki aydan aşağı olamayacağı," ifade edilmiştir.

Ayrıca 31.06.2021 tarihinde resmi gazetede yayımlanan tasarruf tedbirleri konulu 2021/14 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'nde de kimlere taşıt tahsis edileceği, taşıtların nasıl kullanılacağı açıklanmıştır.

Yapılan incelemede, muhtelif bulgulara da konu edilen ve kendisine bağlı hiçbir birim bulunmayan unvansız daire başkanlarından birine ve Basın Yayın Şube Müdürü vekili ile aynı müdürlükte çalışan bir kişiye şoförlü, İdarenin şirketi olan BELKA personeli olup ASKİ'de görevlendirilen bir işçiye şoförsüz kiralık araç tahsis edildiği ve bu kişilerin İdarenin giriş çıkış kontrollerinden de muaf tutulduğu görülmüştür. Ayrıca 2021 yılında daire başkanına tahsis edilen araca 2.338,54 litre, Basın Yayın Şube Müdürü vekiline tahsis edilen araca 1.778,85 litre

ve aynı müdürlükte çalışan kişiye tahsis edilen araca 1.715,28 litre, BELKA personeli işçi kadrosundaki kişiye tahsis edilen araca ise 1.305,99 litre akaryakıt alınmıştır. Bu kişilere tahsis edilen taşıtların harcamış olduğu akaryakıt miktarları, Ankara genelinde önemli yatırım projeleri yürüten ve çoğunlukla sahada bulunan Su İnşaat Dairesi Başkanı (727 litre) ve Kanal İnşaat Dairesi Başkanına (1.029,71 litre) tahsis edilen araçların kullanmış olduğu akaryakıt miktarının çok üzerinde bulunmaktadır.

Teknik bir görevi olmayan, işin doğası gereği araç tahsis edilmesi gerekmeyen, konumu yukarıda belirtilen kişilerle aynı durumda olan personele araç tahsisi yapılmaz ve PDKS sisteminden muaf tutulmaz iken yukarıda belirtilen kişilere şoförlü ve şoförsüz araç tahsis edilmesinin ve bu kişilerin PDKS sisteminden muaf tutulmasının nedeni anlaşılamamıştır. Kaldı ki toplu sözleşmeler gereği bu kişilere toplu taşıma kartı verebilme imkanı bulunmaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde kendisine araç tahsis edilecek kişilerden olmayan veya işinin icabı olarak araç tahsisine gerek olmayan personele araç tahsis edilemeyeceği açıkça anlaşılmaktadır.

Mevzuat gereği taşıt verilmemesi gereken kişilere taşıt verilmesinden kaynaklanan araç kira ve akaryakıt maliyetlerinin, su bedellerine yansıtılmak suretiyle belde halkına ödettirildiği unutulmamalıdır. Sonuç olarak, personele araç tahsislerinin gözden geçirilmesi, araç tahsis edilemeyecek kişilere yönelik araç tahsisine son verilmesi, Kanun ve tasarruf tedbirleri kapsamında yayımlanan genelgeler gereği kamuda israfın önlenmesi, benzer durumda olan personel arasında ayırım gözetilmeden aynı uygulamanın yapılması gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK 1: ÖNCEKİ YIL/YILLAR SAYIŞTAY DENETİM RAPORUNA İLİŞKİN İZLEME FORMU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
ASKİ Genel Müdürlüğüne Ait Mevcut Altyapı Tesislerinin Coğrafi Bilgi Sistemlerine Tam Olarak Aktarılmaması	2020	Yerine Getirilmedi	İdarenin yeni imalat veya tadilat sonrasında öğrenilen alt yapı hatlarının sisteme yüklendiği fakat metropolde yer alan birçok alan için alt yapı hatlarının tamamının sisteme aktarılmadığı görüldüğünden tekrar bulgu konusu yapılmıştır. Bulgu raporun "Diğer bulgular" bölümünün 23. maddesinde yer almaktadır.
Faaliyeti Olmayan Daire Başkanlığı Kadrolarına Atama Yapılması	2020	Yerine Getirilmedi	Tam olarak yerine getirilmediğinden tekrar bulgu konusu yapılmıştır. Bulgu raporun "Diğer Bulgular" bölümünün 16. maddesinde yer almaktadır.
İçme Suyu ve Kanal Bağlantısının ASKİ Tarafından Yapılmaması	2020	Yerine Getirilmedi	Tam olarak yerine getirilmediğinden tekrar bulgu konusu yapılmıştır. Bulgu raporun "Diğer Bulgular" bölümünün 3. maddesinde yer almaktadır.
Sondaj İzni Verilen Kuyulardan Ne Kadar Su Çekildiği veya	2020	Yerine Getirilmedi	Tam olarak yerine getirilmediğinden tekrar bulgu konusu yapılmıştır.

Hangi Amaç İçin Kullanıldığına Dair (Faydalı Tüketim Miktarına İlişkin) Denetimin Yapılmaması			Bulgu raporun "Diğer Bulgular" bölümünün 14. maddesinde yer almaktadır.
Vidanjör Bilgi Sisteminin Olmaması	2020	Yerine Getirilmedi	Tam olarak yerine getirilmediğinden tekrar bulgu konusu yapılmıştır. Bulgu raporun "Diğer Bulgular" bölümünün 19. maddesinde yer almaktadır.
Yeraltı ve Kaynak Sularının Kiralanmasıyla İlgili Gerekli Takip ve İşlemlerin Yapılmaması	2020	Yerine Getirilmedi	Tam olarak yerine getirilmediğinden tekrar bulgu konusu yapılmıştır. Bulgu raporun "Diğer Bulgular" bölümünün 13. maddesinde yer almaktadır.
Çevre Temizlik Vergisinin Faaliyet Gelir ve Gideri Olarak Kaydedilmesi	2020	Yerine Getirilmedi	Tam olarak yerine getirilmediğinden tekrar bulgu konusu yapılmıştır. Bulgu raporun "Denetim Görüşünün Dayanakları Bulgular" bölümünün 2. maddesinde yer almaktadır.
Tahsisli Taşınmazlara İlişkin Muhasebe Kayıtlarının Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'ne Uygun Olarak Yapılmaması	2020	Yerine Getirilmedi	Tam olarak yerine getirilmediğinden tekrar bulgu konusu yapılmıştır. Bulgu raporun "Denetim Görüşünün Dayanakları Bulgular" bölümünün 4. maddesinde yer almaktadır.